

ANONAMENTUL

an . 28 Cor.
jum. . 14 c.
lună . 2.40 c.
Anul de zi pentru Ro-
și străinătate pe
an 40 franci.
An pentru oraș și
comitat 502.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA :
Strada Deák Ferenc Nr. 20.
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă fiecare șir
20 fileri.
Manuscripte nu să înapo-
iază.

În 1861, 23 Octombrie v., s'a ținut pri-
adunare a Asociațiunii noastre. A-
i, curând după marele botez de sânge
naționalului nostru, a zis Șaguna: „Pu-
minții și a geniului, științele și artele
cari în zilele noastre dau popoarelor
și le asigură viitorul”, iar marele cer-
tor al trecutului limbii noastre, Ci-
a răspuns vorbind despre importanța
ii, acest „tezaur dulce ca sărutările
buzelor noastre, când ne aplecăm la
ul lor, tezaur mai scump decât viața,
ur, care de l'am fi pierdut, de l'am
de, de vom suferi vre-odată ca cineva
puterea, cu înșelăciunea sau cu mo-
să ni-l răpească, atunci mai bine să
ughită pământul de viu.”

Astăzi se împlinesc cincizeci de ani de
au răsunit aceste vorbe înțelepte și
flețite prin rostul celor doi nemuritori
zentanți ai generației noastre tre-

cei cari în patruzeci și opt, înfrățiți
puterea unui ideal comun, au adunat
„Câmpul Libertății” patruzeci de mii
Români iobagi, ca să le sădească în
focul unei răscoale izbăvitoare, acei
au vărsat sânge pentru dreptatea
orului lor, după abia un deceniu, s'au
reculege, au știut să-și înăbușească
ile patimi izbucnite, în sfârșit, cu o
nță îndreptățită, arătând nației lor
site calea culturii, calea „științei și a
on” în care „tezaurul limbii” este
ura călăuză luminătoare.

Sângele unui neam se varsă și trebuie
se verse când împrejurările o cer, dar
astă vărsare de sânge numai atunci are
ost când din ea vor răsări îndemnul
ne și rodnice ale culturii.

„Asociațiunea” noastră, de cincizeci
ani a fost și este și acum fortăreața
naștră naționale. Intre zidurile
olidificate din ce în ce mai mult, s'au
centrat forțele noastre culturale. Nu
tem însă în fericita situație de a vedea
anul ei tot prisosul vieții noastre na-
onale, deși, aceasta ar fi firesc și în în-
gere cu visurile marilor ei fondatori.
otim însă, că acum, la Blaj, când în-
pentru o clipă alături icoana adevărată
știi noastre de acum și a celei din tre-
sufletul oricărui Român se va pătrun-
adâncurile lui de necesitatea sprij-
desăvârșit și împreunat cu jertfe, ce
nie să-l dăm acestei singure instituții
urale așezate pe temei larg și modern.
In acest înțeles și noi, modești slujitori
tarul culturii noastre naționale, salu-
marea adunare jubilară a „Asocia-
ii”. Gândurile noastre zboară departe
cele vremi, când roadele ei se vor cu-
din belșug spre fericirea neamului no-
Să ne ajute Dumnezeu ca această
nare a Asociațiunii ținută lângă isto-
câmp al libertății să ne poată aduce
rierea noastră triumfătoare prin cul-

In Catedrala sfintei Treimi.

De Ioan Agârbiceanu.

Clopotele vechei catedrale, de lângă
seminarul Bunevestiri, cântă astăzi un
cântec adânc și măreț, cum de multă vre-
me n'au mai cântat. In recea lor aramă
s'au coborât azi căldura și măreția altor
vremi, fiorul sfânt pe care îl coborâse în
sufletele purificate a zecilor de mii adu-
nați, odată, pe câmpul Libertății. Glasul
lor trece astăzi în undele sonore, metalice,
ca și glasul unor magi bătrâni, cari după
vremile mării de odată, au adormit, ca
deșteptându-se după un somn îndelungat
să vestească măriri și mai mare: credința
tare într'un strălucit viitor.

Lumea românească, din patru un-
ghiuri, venise în 48 pe câmpul Libertății
să-și ceară drepturile de popor, și într'o
uriasă înfrățire să mărturisească ce au
fost, să jure ce vor să fie. Inima celor doi
vlădici de pe vremuri bătuse atunci ală-
tura cu inima poporului, setos de liber-
tate, de viață națională.

Lumea românească din patru unghiuri,
în frunte cu șase vlădici, vine astăzi să-și
mărturisească adâncă, sfânta convingere
în singura mântuitoare forță a culturii ro-
mânești, să-și arete nețârmurita dragoste
și alipire la această cultură, să-și aducă în-
chinarea cuvenită celor două societăți
culturale ale noastre.

In cântecul vechei arame, înfiorate azi
de-un nou suflu de viață, noi, cei mai tineri,
n'am cunoscut încă atâta sfințenie,
atâta putere. Și din strimtele ulicioare, din
larga piață, lumea curge meru, întristată
parea sub povara emoțiilor, și se apro-
pie de intrarea catedralei sfintei Treimi.

Fie în veci slăvită pomenirea celor ce
au înălțat acest locaș senin de închinare
creștinească și românească, la îmbinarea
celor două râuri tulburi, a Târnavelor! In
cuprinsul acestei biserici s'au rugat lui
Dumnezeu atâtea suflete mari și minți
înalte, ridicate din neamul nostru. Câți vi-
sionari vor fi visat aici, vor fi întrezărit
aici vitorul mândru al neamului nostru.

Sub bolțile înalte, în mirosul tămâiei
ș-a smirnei sfințite, sub povara amintirilor
atâtor fii mari ai românismului, ne simțim
atât de mici și neînsemnați, noi fiii și ne-
poții lor. Umbrele lor sfinte par că plutesc
în jurul nostru, par că simțim adierea ari-
pilor ușoare a sborului dintr'alte lumi, și
sufletul nostru se cutremură.

Da, puțin vom auzi din tainica slujbă
ce se înalță spre Domnul. Vom vedea nu-
mai ca în vis ceremonia de astăzi și vom
simți aievea figurile marilor preoți și apos-
toli dispăruți. Ne pare, în larga încăpere
a catedralei sfintei Treimi, că ne trec pe
dinaintea ochilor figurile mărețe ale întreg
neamului nostru. Chiar și ale acelor cari
au trăit și au luptat vitejește departe de

Blaj. Frânturi din întreaga noastră istorie
națională — vai încă nescrisă deplin, ne
tulbură sufletele noastre cutremurate, și
fiecare din noi, într'o clipă de avânt, cear-
că să însemne în linii hotărâte istoria noa-
stră viitoare.

Slujba divină umple cu melodiile-i
dulci ori dureroase bolțile înalte, și cu cât
ne lăsăm mai tare stăpâniți de simțemin-
tele ce nasc și cresc repede în sufletele
noastre, simțim cum ni-se impune, cum ne
robește tot mai mult vecinicul adevăr
mântuitor: o limbă, o cultură, un neam,
o credință! Impresia ce ne frânge sufletul
e atotcovârșitoare, și simțim că micile
certe, neînțelegeri, micile patimi omenști
cari se vâra în restimpuri în șirurile nea-
mului nostru sunt mai puțin decât nimica!
Da, simțim că sunt fleacuri. Cade de pe
noi noroiul și tina, cade întunerecul de
multe feluri, și când ne privim mai de a-
proape, și ne vedem neîmpodobiți cu mi-
cile zdrențe ale vieții zilnice, ne cunoaștem
rudenii cu toții, mlădițele aceluiași trun-
chiu, având aceeași țintă în viață, aceleași
bucurii și aceleași dureri.

In fața umbrelor mărețe cari ne-au dat
mult din ce avem, simțim că nici nu pu-
tem să ne prezentăm plini de patimi. Din
sfânta lor pace privirea lor limpede ne-ar
face să murim de rușine, făcându-ne să
ne vedem micimea noastră de suflet.

Veniți din patru unghiuri,
în domul sfintei Treimi, simțim
mai mult ca oricând, ceea ce ne în-
rudește, ceea ce ne dă viață și tă-
rie. Vedem că în lumea aceasta trecătoare
un singur lucru e vecinic: munca pe care
o pui spre binele neamului sau a oame-
nilor peste tot. In pomelnicul oamenilor
cari viețuiesc și după moarte, a căror ini-
mă bate câtă vreme trăiește un popor, ve-
dem că-s pomeniți numai eroii credinței
și ai culturii noastre. Munca lor o recunoaș-
tem de singura muncă adevărată, și ne
dăm seama că nimic nu vom însemna, că
nici o dungă de lumină nu vom lăsa în ur-
ma noastră în viață, dacă nu ne vom ase-
măna lor.

Amintirea oamenilor mari, e în toate
timpurile o școală neprețuită pentru cei
ce trăiesc în urma lor. Indrumarea lor,
muștrarea lor, îndemnul lor, o inimă ade-
vărată trebuie să le primească totdeauna,
iar o inimă bolnavă trebuie să se însănăto-
șeze sub înrăurirea lor binefăcătoare.

Și mă gândesc, neuitate părinte Au-
gustine, ce zguduire neștearsă ar rămâ-
nea, pe toată viața în sufletele noastre,
dacă Tu ne-ai vorbi azi din amvonul ca-
tedralei, și, fulgerându-ne slăbiciunile,
ne-ai pune înaintea ochilor pildele vii ale
înaintașilor, iubitori de neamul, de cul-
tura și credința noastră.

Două cuvântări academice.

Arad, 26 August 1911.

I.

În sfârșit primim două broșuri nouă, apărute în zilele din urmă la București, pe cari toată suflarea românească dela noi le-a așteptat cu mult interes. Căci nu puteau să rămână lipsite de o atenție mai mare cele două cuvântări, rostite de domniul Duiliu Zamfirescu și N. Iorga, în sânul înaltei noastre instituțiuni academice, într'o polemică culturală, care ne privește și pe noi mai de aproape. Modul fragmentar, cum ni-s'au transmis prin Mai întâiele informațiuni, despre aceste cuvântări, nu ne dedea încă posibilitatea fixării noastre definitive asupra lor. Acum însă, când textele autentice stau înaintea noastră, în redacția lor invariabilă și inapelabilă, obiectivitatea în apreciere ne este mult mai înlesnită.

Vedem înaintea noastră doi bărbați, cunoscuți nouă prin merite diferite. Două firi, ce se despart pe cestiuni de viață culturală. Două personalități, cari nu se aseamănă întru nimic, tratând aproape același subiect de actualitate: despre rolul ardelenilor în cultura românească. Nici în titlurile tezelor desfășurate nu este vre-o potrivire, căci d. Zamfirescu vrea să ne informeze mai mult despre „Metafizica cuvintelor și estetica literară”, pe când d. Iorga, fără primblări prin regiunile fantaziei, fără sofisme de pseudo-știință și, numai în cunoștința reală a trecutului și a actualității, intră direct în cestiune: D. Zamfirescu face spiritele silogiste despre zidul, care ar putea despărți pe Romeo de Julietta, pe când d. Iorga, cum îi este firea, începe serios și apodictic:

— „Cultura românească e una singură!”

Intrind acum în amănunte, dăm cuvân-

tul fiecăruia, în ordine cronologică. Vom începe cu broșura dlui Zamfirescu, în care, mărturisim că ne surprind prea puține lucruri și forme serioase de a vorbi. Și nici ceva nou nu descoperim în paginile d-sale, sau vre-o tendință de-a reveni asupra teoriilor d-sale împotriva literaturii și limbei ardelenice de astăzi. D. Zamfirescu se relevă pentru a nu știu cătea oară acum ca un bun elev al școlii pismătorețe a decadențelor de sub Makedonski, dela care a pornit: aceeași poză nesfârșită, aceleași afectări de falsă aristocrație, aceiași lipsă de simț pentru adevărul istoric, sau științific și aceiași intoleranță față de genurile din alte regiuni ale credințelor estetice și literare! Detractor mai mult, decât apreciator; element disolvant mai mult, decât creator; element în materie de progres, ce legătură sufletească putea să se stabilească între personalitatea asta disarmonică și activitatea noastră culturală?

Exact aceeași impresie ne-o face și expunerea din urmă. Paginile prime din broșura sa alcătuiesc un joc de cuvinte, prea puțin legate între ele, despre începuturile limbei și mai ales despre limba „gesturilor.” Dela gest trece apoi direct la o lecție arhielementară, pe care, nu fără zeflemele, o face cetitorilor săi, vorbindu-le despre „interjecțiuni” și „aglutinații”. În tonul întreg al expunerii sale pune o notă falsă de savant și de filosof al metafizicii cuvântului. Și, uneori, în acest ton are aerul, că-și bate joc pe față de cetitori și de auditor, când îi apostrofează, într'o notiță ironică: „Presupun, că cetitorul cunoaște înțelesul cuvintelor de *aperepțiune, conștiință și imaginație!*” Se poate zice despre aceste apucături, că sunt uneori pur și simplu gesturi de diletant încrezut.

Cât pentru filosofia dlui Zamfirescu, credem că suntem destul de bine informați de mai nainte, căci am citit și noi fragmentele schopenhauriane ale lui Jean Bour-

deau și ne putem imagina, în consecință, isvoarele d-sale de inspirație și în a chestiuni. Ceea-ce ne spune și aici, în continuare, asupra „principiilor matematice ale filosofiei naturale”, dela Newton până la ilustrul francez Poincaré, a cărui teorie asupra matematicii d. Zamfirescu tadicesește a o contesta, cu autoritate necunoscută, nu constituie nimic lămurit. Și când vedem, că distinsul combatant leagă, în treacăt, și de Lessing, pentru motivul că n'ar fi simțit bine limba franceză, ne vine să facem glume pe socoteala șarjaturilor acestora de logică și a amestecului acestuia al unor argumentări bizare filologico-metafizico-matematico - dramatice, cu cari, după suciri și învârtiri de vârbărie, d. Zamfirescu ajunge, în sfârșit, întâia concluzie teoretică mai esențială:

„Asupra acestui singur punct se diferentiază marii poeți, de poeții obișnuiți, — poeții *abstractivi* de poeții *sensoriali*. Este evident, că în care se exprimă gândirea este însăși o poezie însemnată a frumuseții gândirii; dar poeții *sensoriali* rămân în formă, ca într'o grație de prin care sufletul lor nu străbate, ci se mișcă ca edera și ia contururile balconului sau poeziei de care atârână (cine atârână, balconul sau iedea Red.); pe când poeții *abstractivi* străbat cu fletul *dincolo de formă*, trec gratii și luminează bolta castelului, în care scânteie pânjeniișul ani în ani...”

Et nunc fiat applicatio! D. Zamfirescu poeții *sensoriali* rămân adesea în formă și „în gratii” și sunt fără suferință cei *abstractivi* în schimb, se vârbă cu fletul chiar *dincolo de formă* și de grație. Iar *abstractivi* între cari, după aceiași în primul rând și cei *sensoriali*, sunt se poate zice de a doua mână! Ca să fie mai întinse și să ne dea dovezi peremptorii, ne însușim modele de poezii din literatura noastră comparate cu cea străină. Caută să fixăm o paralelă între Leopardi și Eminescu. Căci rora le acordă mărul de aur al „*abstractivității*, uitându-se, modest, pe sine. Teoretic la bieții „*sensoriali*”, unde-și caută timp și începe cu d. Coșbuc, a cărui poezie „*Nunta Zamfirii*” îi inspiră direct un

NOTA ZIARULUI „TRIBUNA”

Tovarășa.

De A. Herz.

Intr'o seară, la o masă din cafeneaua unde se strâng scriitorii, Gârleanu, care când vrea povestește minunat, ne spune de doamna Vasile Alecsandri, pe care a cunoscut-o într'o zi când s'a dus la Mircești. A și scris atunci două articole în „Universul” și a pomenit în treacăt de femeia, care cât o mai avea zile, e singura ce se îngrijește, să păstreze neamului românesc casa și lunca, unde a scris poetul Fântânei Blânduzii.

Răsfoind revista germană „Die Woche” am dat de portretul doamnei Cosmina Wagner, soția marelui compozitor. O bătrână distinsă care trece, ferindu-se par'că de obiectivul fotografului, ducând în sufletul ei cele mai intime amintiri ale omului, care a dat lumii o muzică nouă.

Deunăzi am găsit portretul văduvei lui Tolstoi, și m'a dus gândul la soția lui Ibsen, a lui Björnson, a lui Zola, un mănunchiu de femei devenite celebre, care mai trăiesc încă, ale căror cărți de amintiri, dacă le-ar scrie, ar putea fi de mult mai mare folos, prin amănuntele ce se găsesc în ele, istoricilor literari. Aceștia, mi-se pare, că-și fac o glorie mai mare din îndelungata răbdare, de care dau dovadă și nu le-o contestă nimeni, decât amănuntele „precise”, puse la îndoielă de chiar ei înșiși.

Viața unui scriitor n'o poți cunoaște din notele împrăștiute și păstrate prin academii. Pe acestea trebuie să le studiezi ca problemele de mate-

matică, cu aproximații. Pe Eminescu îl cunoaștem mai bine din câte ne spun contemporanii, decât din hârtiile păstrate la Academie. Domnul Maiorescu îmi povestea odată despre dânsul și mi-se părea că-l văd, acolo cu noi, așa cum trebuie să fi fost, în aceeași odaie al cărei prag l'a trecut de atâtea ori aducând cu sine „*Mortua est*” sau „*Ce te laeni codrule!*”

Pentru generațiile viitoare cari vor cunoaște pe scriitor din opera lui și pe om din auzite, o carte scrisă de soția lui sau de un prieten nedeslipit, va întregi ideea ce fiecare trebuie să și-o facă despre un apostol al culturii.

Balzac spunea, că numai spiritelor mediocre le place să citească viața oamenilor mari și nu-și dădea seama că tocmai povestea vieții lui atât de furtunoase, va fi citită de cei mai de seamă oameni cum e spre pildă Tolstoi.

Citirea vieții unui scriitor mare, are un îndoit folos. Mai întâi îl cunoști pe el și găsești în scrisesele lui influența propriilor sale impresiuni; ca într'un laborator de chimie unde vezi combinația deosebitelor corpuri dând o substanță nouă, tot așa din viața scriitorului vezi deosebitele lui impresii și sentimente cari mai târziu se resfrâng în opera sa, alcătuind un caracter sau descrierea unui colț al naturii. Și apoi din povestea unei vieți cum e aceea a lui Balzac, sorbi energia și puterea de care ai nevoie. Îți dai seama de greutatea ce-a trebuit să învingă, îți găsești mângăierea zilelor tale întunecate, în nepăsarea cu care și-le însenina pe ale lui.

Ceasurile de melancolie și de desamăgire — cari trebuie să le fi avut — ale lui Alecsandri nu le poate ști nimeni afară de tovarășa vieții lui și

cine ne-ar putea povesti mai bine clipele de viață pe care le-a trăit poetul, înainte de a da acel răspuns îndurerat dar nobil:

„La răsăritu-i falnic se 'nehin'-al meu apăsător... Totuși mi-se pare că e puțin egoism în aceste așteptări de soartă. Foarte puțin gândind să scrie sau să povestească mai mult, pre cine le-a fost drag. Par'că țin pentru că sufletul lor, comoara de amintiri cu o parte din sufletul lui, pentru că din viață, în opera noastră, ni-l'a dat nouă aproape pe tot. Și ar fi sentiment de venerație să nu turburăm linia și senina bătrânețe a lor, lăsându-le să păstreze suflet cece n'a fost pentru noi, ci numai pentru ele! Căci ce mângăiere trebuie să aibă, stăruindu-jețul din odaia, unde lucrau, poate împreună închidă ochii pe jumătate, să dea sbor gândurilor și amintirilor ce se îmbină în cutele inserate să știe că omul care a dat omenirii o îndrăzneală nouă, că scriitorul cunoscut de lumea întreagă împărtășit ei, întâi și întâi, planul unei opere noi și că ei i-a citit primele pagini ale scrisului, expus acum în cine știe ce muzeu.”

Câtă mulțumire trebuie să simtă, amintindu-și că el împărtășit cu el răutățile și laudele de tot tundeni, că i-a tăiat foile unei cărți în care vorbea despre dânsul.

Pe omul ăsta, venerat de toți îl cunoaștem, nu-l cunoaște nimeni, și copiii lui, care au primit un nume mare sunt și ai ei.

În liniștea ce-o răspândește apropierea în odaia ce se întunecă încetul cu încetul, pare că-l vede alături, că trăiește încă, că i-oște pretutundeni și va trăi pururea pe viața peră lui.

dăncă reflexiune: „E un alai de incântător: e mai mult: o pânză se mișcă atâta lume. Și pe urmă? nimic!” Și după această constanță de tot, pornește să-i pună în cugetului „Firelor de tort”, că s'ar dacă maturitatea vieții l'ar pune simțurilor mai mari”...

...odată dăscălit, d. Zamfirescu noi la generația mai tină. „Pe o mai jos stă d. Goga. Odată pentru ma declară că nu am nimic cu el”. apără, se acuză! Red.) „Sensori- Goga atinge *culmile ridiculului*. stil de academician! Red.) Și cu lipsă de cumpăt d. Zamfirescu stăstuește asupra tinerilor noștri pro- lipsiți de nerv și de gust și fără oamenilor culti”. Aici profită de sale greșeli și repetă, alan-dala, sale acuzații în potriua unor nu- dialectale din Ardeal. „O literatură nu este astăzi cu puțință pentru din Regat!” ne spune din nou, în tă contradicere cu adevărul. Și după astâmpără râvna de ponegrire și în lui Agârbiceanu, își încheie poli- asta cu un gest contra „substituirii alității colectivității de jos auto- individuale de sus” și cere ca, sin- truchipare a frumosului, „să fie le- de un principiu de autonomie indi- că, care nu admite concesiuni mul- sau inspirații dela ca”.

Cam aceste sunt reflexiunile, cari adorabilă incoherență și neseriozitate înșiră, ca într'un labirint, în cuvântului Zamfirescu. Pornirea aceasta a de a se afișa ca reformator estetic arar și a-și impune câteva credințe, pe opinia publică le află nepotrivite și te, în orice caz incompatibile cu tul și evoluția noastră culturală, face oată propaganda d-sale să îmbrace și motive aventuroase. Nici trecutul valoarea personalității dlui Zamfi-

rescu nu pot să ne convingă a-i da vre-o importanță specială de om primejdios cu intențiile aceste de îndrumări fără noimă. Nici nu-i dau aceste dreptul să se pronunțe, cu atâta dârză presumpțiune și ușurință în răspândirea unor fantasmagorii. Și în numărul viitor îi vom da o probă vie de ceea ce poate face un alt bărbat, cu vocațiune specială, pregătit și obiectiv, când e vorba de a vorbi leal și pătruns de simțul adevărului despre problemele mai largi din viața noastră culturală, unde soiul acesta problematic de „autonomii individuale” n'ar mai trebui să se îmbulzească împotriva „concesiunilor mulțimei.”

Demisia baronului Schönaich. Din Viena ni se scrie: Despre motivele cari l'au îndemnat pe ministrul comun de războiu Schönaich, „Grazer Tagepost”, care a adus cel dintâi știrea despre dimisie, publică următoarele amănunte:

Conflictul între baronul Schönaich și moștenitorul de tron a izbucnit pe tema reformelor militare. Moștenitorul de tron a fost împotriva reducerii serviciului militar și a publicității în procedura penală militară. Chiar de aceea, baronul Schönaich a supus proiectele numai aprobării Maj. Sale, fără să le comunice și moștenitorului de tron. Aflând moștenitorul de tron, dela Maj. Sa, cum a procedat ministrul comun de războiu, a cerut și primit dela Maj. Sa dimisia ministrului.

În cercurile politice bine informate din Viena se afirmă că deodată cu publicarea demisiei baronului Schönaich, după manevrele generale, vor fi revocate și reformele militare. Așa ar fi să se explice declarația dodonică, din zilele trecute a ministrului-președinte ungar contele Khuen că „pe la mijlocul lui Septembrie va urma o situație politică, care va pune capăt obstrucției”.

Sedința Camerei. Sedințele intime s'au sfârșit și opoziția s'a întors la tactica ei veche: votări nominle.

În ședința de azi s'au făcut numai votări. Și tactica aceasta vor urma-o și săptămâna viitoare, neîngăduind să se vorbiască despre reformele militare.

salutul respectuos al trecătorilor pe stradă, sebește ce se cuvine lui, își dă seama că a să primească omagiul care lui nu i-a fost să-l mai primească și dacă o umbră de intrisii întunecă sufletul și pentru că acum, după te, simte că bărbatul ilustru e și mai puțin

Badea Cârțan.

Cine n'a cunoscut păstorul pribeg ce cutriera hodină cele patru colțuri locuite de frați. Când uzeau sfioase cele dintâi talângi și turmele albe beau agale spre culmile de abia inverzite, știai, — acum trebuie să coboare și Badea Cârțan.

Tenea odată cu rindunelele, mânat de nostalgia omului de pe plaiurile patriei libere.

Am văzut cea dintâia dată de mult, acum câțiva Bătut de vânturi și ploi, părțit de arșite, slab, de trudă. Cu sumanul rupt, cu opincile găurite. Stegheamuit aproape de poarta casei noastre și cu ochii uși citea o gazetă. Pe chica lungă, rară, încălțită, țires își scuturase petalele albe. Într'un pin alături, beau dragălaș vestitoarele primăverii. Dar pri- cul nu vedea nimic din frumusețile zilei aceleia. mulsese dintre ale lui și-și părăsise turma și viața căci furtuna unor doruri neastâmpărate îl go- departe de tihna traiului pastoral, de întunerecul dinții și frământările indoiei.

dimineața aceea parfumată de primăvară am tat întâia oară, din gura păstorului pribeg din al, povestea tristă a unor suferinți grele, cari in- tiv au găsit atunci răsunet adânc în sufletul meu copil și pe cari azi le înțeleg foarte bine.

De atunci badea Cârțan rămase vestitorul nostru. Iarna, câte cărți frumoase citeam, de câte ne induram, le stringeam cu grijă de-o parte, pentru badea Cârțan. Cu câtă bucurie și-le înghesuia în desagi în care-și purta cea mai scumpă merindă, din care fărîma pic cu pic acasă, la cei săraci lipsiți de acea hrană sufletească.

Câte odată ne rămânea oaspe câteva zile de-a rindul. Ne plăcea să-l ascultăm povestind. Știa așa de multe și vorbea tot în parabole. Totdeauna voios, vioiu și ager la minte și plin de vervă. Avea spiritele lui sănătoase cu cari te prindea ca într'un clește și nu știai ce să-i mai răspunzi. Biciuia mereu lipsa de patriotism ce o simțea pretutindeni în jurul lui, — suflete ciupite de vărsat cum zicea el, muscate de boală.

Cum era să priceapă, el păstorul deștept, sănătos și einstit, ce-și încărcase sufletul cu toată durerea doinelor din munții lui, și o pornise în lume de dorul fraților necunoscuți, gemeni cu el, — mulțimea mare a atâtor domni ce-l luau de sus și-l numeau „sale vagabonde”.

Nu, nu era un vagabond umilitul, sdrentosul păstor. Era un patriot adevărat, un înflăcărat, un inverșunat, o sămânță uitată, rățăcită din rămășițele vremurilor de demult, atunci când cu oameni ca Badea Cârțan se cucereau pământurile.

Pribegul care și-a însăngerat călcăiele pe drum, până la Roma, ca să ingenunche lângă columna marei străbun, nu, nu a fost un vagabond, ci o inimă mare, un nebun poate, dar un nebun sănătos.

A vrut să vadă, a vrut să cunoască frații și să se lumineze. Și nu-i păsa de codrul de pâne de-l avea ori de nu-l găsea, nici vreme n'avea să-și vadă opincile ciuruite, el care se uita numai în sus, la stele și

Iniințarea „Asociațiunii” și conducătorii ei.

De Dr. Ioan Lupăș.

VIII.

După moartea lui Cipariu și a lui Bologa adunarea generală din Abrud (1888) „alege prin aclamațiune, cu o generală însuflețire ca președinte pe Gheorghe Barițiu, iar ca vice-președinte pe Nicolae Popea, vicar arhiepiscop și în curind episcop al Caransebeșului. Alegerea acestuia din urmă fiind însă dificulată din partea guvernului ungar, adunarea ținută în anul următor la Făgăraș a ales ca vice-președinte în locul lui Popea pe arhimandritul și vicarul arhiepiscopese Dr. Ilarion Pușcariu, iar ca secretar prim în locul lui Barițiu pe profesorul seminarial Ioan Popescu 1889—1891 și ca secretar al 2-lea pe prof. Dr. Ioan Crișan, pe care îl precedaseră, în aceeași calitate, Antoniu Vestemean, I. V. Rusu, Dr. Iosif Hodoș și Dr. D. P. Barcianu.

În anele de până acum ale Asociațiunii nu se poate găsi o prezidenție mai meritată decât a lui Barițiu. Din momentul iniințării și chiar de mai nainte nimeni n'a priveghiat, nu s'a îngrijit de soartea acestei instituțiuni mai mult decât Gheorghe Barițiu, care 28 de ani neîntrerupt a fost secretarul și sufletul Asociațiunii, iar în cei din urmă 5 ani ai vieții lui (1888—1893) a condus-o ca președinte.

Pe lângă Șaguna, Cipariu și I. cav. de Pușcariu știm, că și Barițiu a fost un însuflețit sprijinitor al lucrărilor întreprinse pentru iniințarea Asociațiunii. Urmând invitării lui Șaguna, a elaborat și el un proiect de statute și un plan de acțiune foarte vast și variat, pe care Asociațiunea, deși l'a primit chiar din l-a adunare generală (1861), nu l'a putut desăvîrși, în toate punctele sale, nici până în ziua de azi. În sensul acestui program alcătuit de Barițiu, Asociațiunea ar fi fost chemată să îngrijească de cele mai bune cărți didactice pentru școalele populare, de compunerea unui compendiu din istoria Transilvaniei pentru popor și pentru școalele inferioare, de îmbunătățirea agriculturii, horti- și viticulturii, a pomăritului și a pădurilor, mai departe să dea descrieri comparative despre locuitorii, porturile și obiceiurile din diferitele ținuturi românești, să se ocupe cu chestiuni de igienă, fiziologie și psihologie, cu privire la poporul român; să pregătească o colecție de cele mai bune balade românești ardelenene, să adune toate inscripțiile romane din Transilvania, să studieze

la Dumnezeu. Impovorat sub greutatea desagilor plini cu cărți, el colinda zi și noapte, prin arșite, prin ploi și furtuni, și cerceta și asculta și cântărea în mintea lui limpede și ascuțită tot ce vedea. Și badea Cârțan vedea bine.

În pribegia lui suferise mult, dar avusese și parte de cinste. Într'un drum la Petersburg a fost văzut de Tarul care l'a învrednicit cu câteva vorbe, la Berlin Impăratul Wilhelm a dat ordin să fie ospătat, la Castelul Peleş, Regele Carol i-a vorbit de asemeni și chiar la Viena a avut parte să salute pe „drăguțul” de Impărat. De pretutindeni el culegea cunoștiunțe drepte despre oameni și lucruri și observațiile lui nu erau niciodată lipsite de spirit.

Venit pentru prima oară la Arad, imi spunea: Eu am văzut aici ceva ce n'am mai văzut nicăiri. Pânile mari cât roatele plugului. Și pe cât de mari, sunt coapte bine și ușoare. Asta dovedește că prin părțile acestea sunt femei harnice.

Avea mulți prieteni Badea Cârțan. În București, studenții îl iubeau mult și de cum îl prindeau nu-l mai lăsau dintre ei. Un artist l'a imortalizat într'un portret de o atrăgătoare originalitate, care i-a atras autorului vrednice laude la una din expozițiile artistice.

Dar și ilustrațiilor humoristice a folosit de subiect cu predilecție Badea Cârțan.

Sărman pribeg! Astăzi au amuțit gurile în fața serului tău deschis. Copil iubit și răsfățat al naturii, Dumnezeu său stelele pe cari le iubeai așa de mult, te-au călăuzit până în ceasul din urmă.

...A adormit liniștit, întins pe iarba catifelată a unei pajiști lângă pădure, la poalele Bucegilor. Carpații posomorți străjuiau cerniți în zările turburate. Vămile erau tot ferecate. Pribegul fusese izgonit dela

în mod comparativ flora Transilvaniei, Banatului și a Bucovinei „cu numiri românești și cu observațiuni mediche, care să meargă în paralele cu credința sau știința ce o are poporul despre puterea vindecătoare sau veninoasă a plantelor patriotice”. Acest program de 15 puncte putea oferi îmbelșugat material de studiu pentru toți cei ce mânuiun un condei și cari ar fi fost chemați să dea secretarului și redactorului Baritiu mână de ajutor la revista „Transilvania”. Un singur om însă, ori cât și-ar fi dat silința, nu putea să realizeze programul acesta vast și frumos, precum nu l'a putut, nici Baritiu. Cauza trebuie căutată în lipsa de sprijin și de interes din partea acelor, cari ar fi putut să contribuie la „Transilvania” cu mult puținul lor, scriind fiecare, ce și cum s'ar fi priceput. Dar nu s'a întâmplat așa. Ci, după cum văzurăm, Baritiu a rămas dela început aproape singur la „Transilvania” așa că nu era numai redactor al acestei foi, ci de multe ori trebuia să o scrie singur din capăt până la sfârșit. Și fiind că între îndeletnicirile lui științifice cea mai de căpetenie era istoria națională, „Transilvania” deveni încetul cu încetul o revistă istorică, primind caracterul unei foi de specialitate. Neobositul Baritiu scria fără încetare la studii istorice, dintre cari unele cu bun temei și cu destulă pătrundere — când avea timp să le lucreze cum se cade — iar altele, cele făcute din necesitatea momentului, din lipsa de alt material, cu care să umplă foaia, natural că au rămas de a doua mână. Aceste scrieri ale lui Baritiu, precum și mulțimea de documente, publicate în „Transilvania” nu putură să atragă un număr mai însemnat de cititori pentru foaia Asociațiunii, așa că în scurt timp se ivi pe urma revistei „Transilvania” un deficit de 4000 fl. Atunci se auziră voci de nemulțumire, cari îl făcuseră pe Baritiu să-și ceară în 6 ani de 4 ori dimisia dela redactarea revistei, dar era totdeauna din nou rugat să rămână, ca să nu zădărnicească întreprinderea. Și el se îndupleca și rămânea, cu toate că, după cum însuși spune, de multe ori ar fi dorit „să scape din iobăgia, în care fu aruncat sub titlul foarte frumos de secretar primar și de redactor”. Amărăciunea lui trebuie să fi fost mare, când în ședința comitetului din 10 Noembrie 1874 s'a aflat un membru, care a propus, ca remunerațiunea redactorului să fie redusă dela patru la două sute de fiorini. Propunerea, deși nu s'a primit, l'a atins dureros pe Baritiu și l'a îndemnat, să destăinuiească, câtă muncă și osteneală îl costă redactarea foi. Spune, că el nu s'a obligat niciodată să scrie singur foaia, ci a primit a fi numai redactor, care să aranjeze materialul ce va sosi dela alții. Dar acum vede, că

frontieră și doborât, la întoarcere se culcase în mușchiul verde, pentru cea dintâia oară dorind odihna, odihna de veci. Murise de inimă. O, bătuse prea mult înima aceea mare în care încăpuse atât de multe!

...Trece liniștit un car împodobit cu brazi, ca de nuntă, și ia drumul afară din Sinaia, pe lângă malul gârlei. Intre flori, sicriul, — pe el bătut în cuie, un treicolor lat, în cruce. Prahova murmură duios o simfonie dulce, e cel din urmă cântec ce petrece pe bietul pribeag. În fundul văilor soarele se stinge în lumini roșiatece ca o făclie de veghe, în umbra întunecată a pădurilor de brazi ce se înșiruiesc maiestose, ca o imensă catedrală cu fantastice colonade. Trec automobilele în fugă și, sub frunțile descoperite, surprindem priviri fugitive și nedumerite ce se perind în treacă delă treicolorul frumos în culori vii de pe sicriu, în urma carului, unde nu plânge nimeni cernit, nici mamă nici copil.

Singur pe lume! Mă uit în fundul groapei și pare că simt o ușurare. Biet pribeag, în sfârșit ai ajuns la capătul drumului! Scriul e deschis și preoții citesc rugăciunile.

Senin, aproape frumis doarme dus Badea Cârțan, pare că ajuns de toate ostenele pribegei lui. Cu suman, țari și căciulă nouă, poate cele dintâi haine frumoase, pe cari n'avusese parte să le aibă în viață. Cu cămașa dezvălăită în lături ciobănește, pe pieptul gol odihnea cel mai scump odor ofilit de inina lui: două lente tricolore legate de un mănunchiu de flori mirositoare de munte.

Stam muți, cu jalea în suflete, dar liniștiți de liniștea frumoasă de pe chipul lui surzător, care odihnea în sfârșit în pacea celei mai supreme fericiri.

Era acasă la el!

Sinaia.

M.

singur trebuie să scrie aproape foaia întreagă. „Și dacă ar fi numai eu scrisul; dară studiul de fier, preparațiile de săptămâni întregi, pe care le cere un singur articol, să fie luate într-un nimic? dară înmulțirea necurmată a bibliotecii private, în lipsa unei biblioteci publice, costă zeci și sute... Numai literații să lucreze de pomană? Numai literații să trăiască cu apă și cu aer? De când oare acei cari se ocupă toată viața lor cu literatura, sunt condamnați a flămânzi, a umbla golani și totuși a da de pomană?” Destăinuiește mai departe Baritiu, că pentru „Transilvania” a lucrat câte 800 de ore la an și i-s'a plătit pe 2 ore un fl., pe când dela Götter din Brașov ca redactor al „Gazetei” primia remunerațiune îndoită; a dăruit deci națiunii muncă neplătită în valoare de 2400 fl. și încheie: „Desfidem pe ori care dintre literații noștri de dincoace de Carpați, afară numai de doi, ca să ne arate când au donat dlor pentru scop literar asemenea sumă, fie în bani, fie în labore”.

Lipsa de interes a publicului pentru „Transilvania” a adus și sistarea ei pe câtăva vreme, la 1879, și înlocuirea prin câteva fascicule de „Anale”. Dar nu numai față de revistă, ci și față de Asociațiune însăși începuse a se manifesta nepăsarea publicului și critica necrutătoare a câtorva pretentioși, cari reduceau la zero tot ce lucrase Asociațiunea dela înființarea ei și nu erau mulțumiți cu nimic ce se făcea la Asociațiune, în cursul anilor sau cu prilejul adunărilor generale, pe cari le socoteau ca fiind împreunate cu prea multă risipă de timp și de bani. Referitor la această împrejurare, scrie mai târziu Baritiu: „S'au aflat unii oameni, cari crezuseră, că e păcat să umble membrii în fiecare an dintr'un colț de țară în altul, pierzând timp și făcând spese considerabile de călătorie, în loc de a trimite acci bani la comitet spre a înmulți fondul, ca să ajungă pentru burse la tinerime, iară dâșii să-și vază în timpul verii de afacerile lor economice. Bună idee și aceasta, însă de o sută de ori era și mai este de preferit dorința și voința de a conveni oamenii chiar din cele mai depărtate districte ale țării, a face cunoștință, a se încălzi spiritele unul de altul, a conversa și a se deprinde în limba lor națională, a face studii etnografice și chiar economice, a da tinerimei ocaziune de a se deprinde în arta muzicii vocale și instrumentale, a-și netezi manierele, a se apropia de bătrâni, ca să nu se curme tradițiunile dintre o generațiune și alta, în fine, ce să mai ascundem mâța în sac, a micșora și fiorile dintre o confesiune și alta. Toate aceste foloase cumpănesc mai mult decât fonduri de sute de mii în ochii tuturor, câți văd mai departe în viitor. Unde mai punem și disertațiunile științifice și artistice, cu care se deșteptase în câțiva ani o nobilă rivalitate între mai mulți literați de ai noștri, până când toamai în anul 1879 se aflară unii nefericți misantropi, cari strigară în adunarea dela Sighișoara, că producțiuni de acelea ar fi numai o deșertăciune. La noi arta oratoriei și așa este foarte puțin cultivată atât în biserică, cât și în lumea profană; să o mai scoatem și din incinta științelor, din societățile literare și științifice, să nu dăm loc de exerciții nici artei poetice?”.

Criticile la adresa „Asociațiunii” pe Baritiu, care muncise atât de mult pentru promovarea intereselor ei, îl supărau și adeseori îl îndemneau să răspundă cu o asprime destul de simțită ca la 1880, când spunea următoarele cuvinte tari și adevărate: „Cu mijloace mici nu se pot ajunge scopuri mari, nici a se realiza planuri vaste. Cea mai grea asuprire și mai mare nedreptate se face Asociațiunii atunci, când se cer dela ea lucruri, pe cari le poate executa nu o reuniune modestă, ci un guvern, în a cărui administrațiune se dau milioane, sau măcar vre-un cler, care dispune de venituri anuale ce sutele de mii. Este un testamentiu de lenă și decadentă, când se așteaptă, ca pentru sute de mii și milioane să cugete și să facă totul numai 10—12 oameni, iar mulțimea cea mare să stea cu mâinile în sân, fără a voi să sacrifice, dacă nu labore și sudoare de ani întregi, cel puțin atâția bani, câți se dau pe fumul de tutun (!) Este un semn rău, când oamenii uită că „Asociațiunea transilvană” nu are potestate executivă; este însă și mai rău, când lipsește spontaneitatea, voința firmă de ași face ei înșii binele, fără a fi împinși de spate”.

Ca președinte știa Baritiu să entusiasmeze publicul prin cuvintele sale, prin amintirile du-

ioase și edificatoare ale vieții sale de mare jertfă neprețetată. Iar când făcea scurte viri asupra dezvoltării Asociațiunii, sech mod pătrunzător împrejurările grele, în e înființat și a trăit „Asociațiunea” iar des zultatele activității ei lăsa cifrele să vor în glasul lor rece, dar convingător. Astfel narea generală din Hațeg (1891) făcea în în cuvântul de deschidere următoarele cons privitoare la activitatea Asociațiunii: M aceste societăți știu între altele, că dâșii în cea mare, ce se simțise atât de inteligenț rioră (juriști, medici, ingineri, profesori naziali, agronomi, silvicultori) în cei din de ani împărțise până în 1881 la 120 de st 29.581 fl.; la 273 învățăcei de meserii 471 la școale lipsite 3400 fl.; ca premii literar fl.; peste aceasta cele două expozițiuni de rajare una la Brașov în 1862, alta la Sib 1881 au costat pe membrii și pe exponenți 20.000 fl.; modestul organ al Asociațiunii „silvania”, care-i servise totodată de magazin tru o sumă de documente istorice și pentru disertațiuni literare și științifice foarte pre a costat și ea câteva mii. Dela 1881 încu poate produce altă serie și grupă de cifre în și mii, date tot numai cu scop de a înainta cu la poporul român, până la suma consider de peste 70.00 fl., dedicați educațiunii sexul mese în școală și în internat, ceea ce nu se putea trăgăna cu nici un preț decât numu rizeul de a rămânea noi între toate popoarele narhiei de batjocura altora și de a provoca pătimirea Românilor din țara vecină”.

Sumele înșirate de Baritiu la 1891 s'au rit în mod considerabil, încât un conspect de de pe anii 1861—1911 ne prezintă următo rezultate finale:

Asociațiunea a dat în acești 50 de ani m toarele burse și ajutoare:

1. Burse pentru studenți	—	—	95,48
2. Ajutoare pentru meseriași	—	—	16,18
3. Ajutoare la diferite școli	—	—	7,92
4. Ajutoare bibliotecilor gimnaziale	—	—	—
din Blaj și Brașov	—	—	72
5. Premii pentru cărți	—	—	3,02
6. Imprumuturi	—	—	60
			123,51

La această sumă considerabilă să se adauge sumele cheltuite pentru școala de fete internat, pentru „Biblioteca populară”, starea azi a fondurilor „Asociațiunii” și a diferite ei fundațiuni și se va vedea că sau realizat timp de 50 de ani lucruri destul de frumoase.

La sfârșitul vieții Baritiu ar fi putut privi satisfacție și cu liniște sufletească asupra a vității sale, închinată Asociațiunii, pentru că nici unul dintre contemporani nu jertfise o multă muncă. Dar sufletul lui n'a fost urzit cunoască liniștea în viața aceasta. Probleme planuri mari îl frământau neîntrerupt. Pro dăduse la 1861 programul cel vast pentru a druma activitatea Asociațiunii, tot astfel și ultima adunare generală condusă de dâșul (biu 1892) mai fixează unele puncte însemn la a căror realizare ar trebui să se gândească astăzi membrii și sprijinitorii Asociațiunii.

Dupăce înșiră jertfele cele multe, aduse popor pe altarul culturii, dupăce arată instituți ce s'au creat cu sprijinul și sub aripile ocrotito ale bisericelor române, veteranul Baritiu ad sează contemporanilor săi și posterității urm toarele cuvinte de îmbărbătare: „De vom suspi că dela pacificarea țării, cam de 40 de ani coace, poporul român din această parte a mon hiei, a dat pe lângă toate enormele impozite stat și comunale cel puțin treizeci de milioane pentru cultura sa, nu am exagerat nici cu un denar. De aici apoi se poate înțelege, cum Asociațiunea, reuniunile private, ca cea de teat și reuniunile femeilor sunt adeseori date uită ca Cenușoaca cel ascuns după cuptor. Această ins tuțiune a noastră însă nici nu are pretensiuni, ea să poată spăria pe cineva. După experiența făc de atâția ani, și în vederea progreselor mijloc prin cleruri, dorințele ei sunt din cele mai mo rate. Ea nu cere, deocamdată, decât numai mic fond de 120.000 florini, din ale cărui ven să poată fi asigurate salariile și celelalte t buințe didactice ale școlii civile de fete cu clase afară de clasele elementare... Un alt fo a cărui asigurare o dorește Asociațiunea, ar iarăși foarte modest, adică numai patru sute mii pentru asigurarea de școale comerciale și

cele reale cu câte 4 clase. Este timpul suprem, în toate comunele românești cu câte două până la cinci mii și mai multe suflete să prindă rădăcini un comerț real, onest, sănătos, prin care poporul să fie apărat de spoliatori și de corupțiuni gretoase. În același timp avem să îndreptăm pe o parte bună a tinerimii către științele tehnice și militare, care dau și vor mai da veacuri întregi la sute de mii pâne sigură câștigată cu onoare. Iată tot ce mai cere Asociațiunea d-v. dela poporul întreg: o sumă totală numai ceva peste jumătate milion de floreni. Că Asociațiunea știe să administreze averea sa cu credință și devotament, credem, că V'ă dat probe și până acum. Și cimitetul stă gata să vă dea sama și pe anul expirat”.

IX.

Murind prezidentul George Barițiu, următoarea adunare generală, ținută în Octomvrie 1893 la Năsăud, o conduce vice-prezidentul Dr. Il. Pușcariu. În 1894, adunarea din Sebeș alege ca prezident pe canonicul I. M. Moldovan, care conduce „Asociațiunea” împreună cu vice-prezidentul Dr. Il. Pușcariu până la 1901, când adunarea din Sibiu alege în locul lor pe meritosul Dr. Alexandru Mocsonyi ca prezident și pe Iosif St. Șuluțu ca vice-prezident, iar dela 1904 figurează acest din urmă ca prezident până la începutul anului 1911, fiind ajutat în conducerea „Asociațiunii” de vrednicul vice-prezident, profesorul din Brașov și academicianul Andrei Bârseanu.

În locul primsecretarului Ioan Popescu fu ales la 1894 asesorul Zaharie Boiu, căruia îi urmează Dr. Cornel Diaconovici 1895—1906, iar de atunci încoace actualul primsecretar Octavian Goga.

Postul de secretar II a fost ocupat, după moartea prea timpurie a regretatului Dr. Ioan Crișan (21 Oct. 1892) de următorii: Dr. Amos Frîncu, Ioan Pop-Reteganul, Dr. Vasile Bologa, Dr. Ilie Beu, Ioan I. Lăpădatu și Octavian Tăslăuanu.

Cei mai mulți dintre acești conducători ai „Asociațiunii”, fiind și azi în viață, iar faptele și însușirile celor dispăruți în anii din urmă fiind încă vii în memoria contemporanilor, urmează, că grija de a schița vrednicia și meritele lor pentru „Asociațiune” și de a arăta progresele realizate de acest așezământ cultural sub conducerea lor, trebuie lăsată în sarcina viitorului.

Atâta putem spune, că cu moartea lui Barițiu se încheie o însemnată epocă în viața „Asociațiunii” epoca consolidării, după care urmează mai cu seamă dela 1896 încoace — de când „Asociațiunea” a început să extindă propaganda sa culturală și peste granițele Ardealului — epoca expansiunii.

Încă la 1875 era să se țină adunarea generală a „Asociațiunii” în Lugoj, în sensul hotărârii luate în adunarea generală din Deva (1874). Dar chibzuind conducătorii „Asociațiunii” mai cu temei asupra acelei hotărâri au aflat, că ea era pripită și la caz, că ar fi fost dusă la îndeplinire, ar fi putut eventual să periclitaze „Asociațiunea”, care pe atunci era numai „transilvană” și nu avea drept a se extinde și asupra Românilor din părțile bănățene sau ungurene ale țării. De aceea într-o adunare extraordinară, ținută în vara anulului 1875 la Alba-Iulia, au decis să abandoneze planul acesta și să rămână cu adunările generale tot numai între granițele Ardealului ca și mai înainte.

Au trebuit să treacă alte două decenii, până când „Asociațiunea” a fost adusă în situația de a putea lărgi hotarele propagandei sale culturale. La 1895 cerînd guvernul unguresc modificarea statutelor și eliminarea, din titulatura „Asociațiunii” a termenului „transilvană”, — pe care anume motive de ordin politic și de drept public nu l-ar putea admite la o societate românească, pe când la cele sășești el e admis până în ziua de azi — conducătorii „Asociațiunii”, după se-

rioase desbateri, s'au învoit să facă modificarea impusă de guvern.

Și astfel, în anul următor (1896) s'a putut ține în Lugoj cea dintâi adunare generală a „Asociațiunii”, sub conducerea prezidentului I. M. Moldovan, care spunea cu acea ocazie:

Acesta e primul pas ce-l face Asociațiunea scoborînd coasta munților și înaintînd spre marginile extreme ale țărîmului ocupat de neamul nostru. Legătura sîngelui și a limbei, cari închiagă și țin laolaltă deosebitele națiuni și produc diversitatea lor — legătura sîngelui și a limbei cari la Români s'au manifestat cu tărie neînvinsă, încât zisa lui Bonfiniu, că Românul mai mult a luntat pentru limba, decât pentru viața sa, este adevăr istoric în deplina putere a cuvîntului — aceste legături puternice făcînd, ca adunarea ținută în anul trecut la Blaj să se supună invitării frățești și prefigă locul adunării prezente între frații, ce locuiesc această regiune încântătoare. Fie de bun augur pasul acesta! și contribuiește el cu îmbelșugare la producerea acelor fructe, pe cari toți le dorim și așteptăm dela însoțirea, ce ne-a întrunit aci... Totdeauna brănele noastre trebuie să fie încinse, brațele înarmate. Trebuie să eucerim formal terenul împiedecat cu greutatea felurite, și altora, cari se află în pozițiuni mai favorabile, de tot necunoscute”.

Deosebit de importante sunt și cuvintele rostite atunci, în numele Bănățenilor, de profundul cugetător Dr. Alexandru Mocsonyi, care spunea între altele: „Simțit-am eu toții, că adunarea aceasta are să fie un eveniment de mare importanță pentru năzuințele și interesele noastre culturale. Prin aceasta se dărîmă un zid de despărțire între frații de același neam, setoși de aceeași cultură. Asociațiunea noastră în această adunare se desbracă de caracterul ei provincial, se proclamă principiul solidarității naționale pe terenul cultural... Noi pricepem eu toții, că pentru un popor luptă mai nobilă decât lupta pentru cultura sa proprie nici că s'ar putea închipui.

Dar lupta aceasta nu este o luptă sângeroasă, o luptă cu foc și cu fier, nici o luptă pentru interese meschine. Este luptă cu armele cele mai nobile ale minții și inimii, pentru idealuri mărețe și neperitoare. Iar idealurile acestea izvoresc din sentimentele lor religioase, naționale și patriotice. Și citez a afirma fără sfială, că aceste sentimente nobile la nici un popor nu sunt mai armonios contopite decât la poporul român. Chiar și în secolul nostru, despre care, precum știm, dintr-o parte, nu scrutez cu cătă îndreptățire, dar negreșit cu oarecare predilecțiune, mereu se afirmă, că ar fi secolul necredinței, chiar și în secolul acesta noi cu satisfacțiune putem susține, că nu există popor, care ar fi mai evlavios, care s'ar alipi cu mai multă căldură decât poporul român... Sunt convins, că patriotismul poporului român, izolat de sentimentele sale religioase și naționale, s'ar usea ca o creangă ruptă de pe trunchiul ei. În această armonioasă trinitate a sentimentelor mai înalte și mai nobile ale inimii omenesti se manifestează acel idealism nobil al poporului român care formează trăsătura fundamentală a caracterului său național. Din această indisolubilă trinitate a sentimentelor religioase, naționale și patriotice răsare în deplina sa splendoare geniul național al poporului român... Eu nu regret a da expresiune firmei mele credințe, că până când poporul român va fi inspirat de bunul său geniu, până când noi, inteligența, fidel acestuia, ținem neclintit, ca la o dogmă nerăsturnabilă, la convingerea, că cultura poporului are să fie creștină, națională și patriotică, până atunci poporul român în fața tuturor pericolelor amenințătoare, poate exelma liniștit: afară de frica lui Dumnezeu altă frică nu cunoște!”

După Lugoj a urmat Beiușul (1898), Băile Erenlane (1900), Oravița (1902), Baia-Mare (1903), Timișoara (1904), Șimleuul (1908) ș. a., năzuințele de eucerire ale Asociațiunii întâm-

pinând pretutindeni inimi deschise și primitoare pentru toți cei ce muncesc sub flamura Asociațiunii, în numele culturii și al progresului, îndemnați de nobila dorință de a trezi poporul român, din toate ținuturile la conștiința de sine, de a-l învăța să și prețuiască mai bine comorile sufletului și de a revărsa asupra lui darurile cele bogate ale culturii naționale: „ale sale dintru ale sale!”

În anii din urmă s'a ivit și părerea, că Asociațiunea ar trebui să și extindă propaganda sa binefăcătoare și asupra părților aradane, unde adevărat că există o instituțiune similară: „Asociațiunea aradană”. Dar aceasta a tînjit multă vreme în nelucrare și dormitează mereu, fiindcă „fruntași” autorizați din Arad au alte treburi, și în loc de a și uni puterile într-o folositoare și frățească lucrare culturală, preferă a și-le anihila într-o infernală luptă fratricidă.

(Sfârșit).

Criza bisericească din Bucovina.

Cernăuți.

Pe când presa românească dela noi și de auirea a încetat de a se mai ocupa cu această chestie importantă pentru biserica noastră și pentru neamul românesc din Bucovina, cea ruteană, mai ales din Galicția, continuă focul pe toată linia, zăpăcînd lumea neorientată. Știut este că celui ce țipă, i se dă și atenție.

Pretenziunile de mai înainte ale Rutenilor, incoșevante și nedrepte, au devenit acum absurde și revoltătoare din cauza argumentelor descrise care le debitează pretutindeni. Pentru cel ce nu cunoaște chestia bisericească dela noi, cererile Rutenilor sunt în aparență, inofensive, căci în momentul de față ei nu voiesc să ne dea divorț, ei pretind numai două secții în Consistor, cu doi episcopi, unul Rus și unul Român, în frunte cu un mitropolit care trebuie să fie schimbiș, odată un Român apoi un Rus: afară de aceasta mai cer și paritate la facultatea teologică. Nu-i așa că Domniilor sunt modești? Dar tocmai pretenziunea aceasta așa zisă modestă constituie un pericol pentru noi, căci devenind numai o singură dată un Rus mitropolit, caracterul național al Mitropoliei noastre s'a fi știrbit pentru totdeauna, iar acel mitropolit rutean va declara de sigur la un moment dat, că mitropolia gr. or. a Bucovinei e ruteană și atunci toate protestările noastre vor fi zadarnice.

Lupta aceasta îndârjită dintre Români și Ruteni e de dată mai veche decât cum se crede. Încă cu 30 de ani în urmă făcuseră Rutenii un proiect de despărțire a bisericii noastre, cerînd înființarea unei episcopii naționale, al cărei sediu nu era bine definit: probabil că avea să fie la... Sadagura! Deja pe atunci produse cererea lor obraznică un vifor de indignare și revoltă în rândurile noastre, care se repetă și la 1891, când un oarecare preot rutean Silvestru Daszkiewicz publică și

FABRICA DE SPALAT CU ABURI
„KRISTALY”
Gőzmosógyár, Kolozsvár, Pályaudvar.

Aranjată cu mașinăriile cele mai moderne, cu putere electrică; spală, calcă și curăță albituri bărbătești și de dame și toffelul de lingerie cu prețuri moderate.
La suma de peste 10 Cor., pachetul se retrimite francat.

o broșură specială în chestia aceasta. După oarecare răstimp se potoliră spiritele, dar în 7 Iulie 1905 Rutenii convocară un meeting național la Cernăuți în care-și reînnoiră cererile, pretinzând cu unanimitate crearea unei episcopii rutene independente, ba chiar în luna lui Martie din anul următor, plecă o deputație ruteană cu un memorandum la împăratul. Va să zică ei de 30 de ani voiesc să se separeze de noi, cerând o episcopie ruteană, iar acum când în adunarea noastră națională din 17 Iulie a. c. am hotărât să li-o dăm, ei nu voiesc s'o primească. Iată inconsecvența și falsitatea Rutenilor, cari bazându-se pe sprijinul guvernului, speră să-i dea o lovitură de grație mitropoliei noastre naționale!

Nu știu ei că Vodă zice da, iar Hâncu ba? și în cazul de față guvernul nostru a dat peste un Hâncu foarte îndărătnic. Guvernul credea că va hotărî totul în mod arbitrar și va deschide peste capul nostru o porțiță de intrare pentru favoriții săi nesățioși, dar îndărătnicia și bărbăteasca opunere a mitropolitului nostru a împiedecat deocamdată săvârșirea acestui atentat ilegal. Indărățul mitropolitului stau 300.000 de Români gata să comită și acte ilegale, în caz că forța va prevala dreptul lor.

Încă de prin anul 1869 Rutenii se bucură de o egală îndreptățire cu Românii în administrarea bisericii gr. or., iar înainte de vre-o câțiva ani li-s'au acordat 10 stipendii acelor elevi ruteni cari voiesc să se dedice carierei preoțești, pe motiv că Rutenii au foarte puțini preoți în raport cu Românii. Bine zice un proverb: cine cedează un deget, va trebui să cedeze și mâna! Noi nu trebuim să cedăm nici un deget, ba chiar nici cât e negru sub unghie, așa că astăzi n'am fi fost siiiți a ne opera singuri în mod radical o mână întregă, pentru ca să ne scăpăm trupul de pierzare.

Memorandului românesc din 17 Iulie a. c. în chestia separării diecezei i-s'a alăturat și un conspect al credincioșilor și parohiilor gr. or. din Bucovina, făcut după falsul recensământ din anul 1900, căci cel din anul acesta grație hărniciei guvernului nostru încă nu-i gata. În Bucovina trăiau la 1900 în total 500,262 credincioși de confesiune gr. or., dintre cari 274,410 erau Ruteni, iar 229,018 Români. Dintre parohii și expozituri 89 erau române, 120 rutene, iar restul de 40 mixte. În urma catastrofei naționale și după unele indicii cari le avem în privința recensământului celui nou, numărul Românilor e cu mult mai mare decât al Rutenilor, așa că raportul cifrelor din anul 1900 se schimbă acum în favorul Românilor, ceace ne face să sperăm că la înființarea noii episcopii se va purcede pe baza celui mai nou recensământ.

După cum se știe majoritatea Rutenilor bucovineni e din Galiția. „Galițienii au noroc. Ei vin din țara cartofilor în mânănoasa Bucovină, spre a afla aice ceace nu pot afla în țara lor, cu care vreau să ne împreune domni Ruteni tineri. Călătoria nu le face dificultăți. Ușurei ca gândul unei primadoane, cu un cilindru de paie

pe cap, o trăistută pe goalele umeri, se pornesc la drum spre Canaanul acesta. Pelegrini de aceștia se pot vedea zilnic pe toate stradile Cernăuțului. Ei se cunosc pe portul lor galițian: *picioara și coate goale*”. (M. Teliman, Foiletoane, pg. 103)

Rutenii bucovineni aparțin confesiunii gr.-or. și celei gr. catolice. Acești din urmă sunt cu toții bejenari imigrați din Galiția. Greco-orientalii sunt Huțanii dela munte, popor băștinaș ca și Românii, apoi și alți Ruteni rusofili, dușmani de moarte ai Ucrainilor. Rusofili sunt și Românofili și faptul acesta n'ar trebui să le scape din vedere conducătorilor bisericii noastre. Românii de peste Prut, rutenizați în mare parte, voiesc să se întoarcă înapoi la matcă, în urma propagandei naționaliste din partea „Societății Mazililor și Răzeșilor”. În unele sate se înființează chiar școli particulare românești. Aceasta e starea lucrurilor: pe când Rutenii sunt împărțiți în Rusofili, în Ruteni gr.-or. și Ruteni gr.-catolici, Românii sunt o masă omogenă, unitară. Faptul acesta, apoi trezirea mazililor și răzeșilor români de peste Prut la o viață națională, precum și puțină speranță ce-o pun Rutenii în noul recensământ, îi determină să nu primească o episcopie națională independentă, ci să joace rolul puiului de cuc primit în cuib străin.

D. deputat Aurel Onciul ceruse în proiectul Dsale de despărțire a diecezei bucovinene, convocarea congresului bisericesc și autonomia națională pentru biserica gr.-or., pentru ca guvernul să nu se mai amestece în trebile noastre. În Bucovina, sub sceptrul austro-ungar, sinagoga evreiască are mai multă autonomie decât biserica Românului. Căci dacă evreul are rabin, și-l alege singur; dacă are școală jidovească, își caută singur de dânsa. Dar dacă îi trebuiește Românului preot, îl numește (mediat) guvernul dela Viena; dacă biserica lui are avere, o administrează tot guvernul dela Viena. Și cu toate acestea Bucovina n'a fost luată cu sabia, ci din contra prin bună învoială și cu condiția ca starea de lucruri în trebile bisericești și politice să rămână intactă.

Anomalia atârării bisericești din Bucovina e eretică, contrară canoanelor ritului răsăritean și cea mai nedreaptă înfrîngere asupra poporului. Moșiile fondului religios n'au fost secularizate de Iosif II, căci moliul episcop de Rădăuți Dositei Herescu când s'a mulțămît în 1782 cu un salariu anual de 12.000 cor., ajuns azi până la suma de 50.000 cor. anual, a predat guvernului moșiile mănăstirești numai în administrare, nu de veci, după cum se poate constata mai târziu din regularea raportului dintre guvern și consistor de cătră cosiliul suprem al curții. Guvernul se obligă să susție școli confesionale române din averea fondului bisericesc, dar cu timpul a uitat de obligament și azi își închipuie că el e de fapt stăpânul fondului nostru, provocându-se la cazul secularizării moșiilor mănăstirești din România. Analogia e cu totul greșită, întâi din pricina obligației guvernului de a menține *status-quo*, apoi moșiile din România au fost moșiile biseri-

cii statului român, care s'a însărcinat singur cu întreținerea fără deosebire a tuturor școlilor, spitalelor și mănăstirilor mai însemnate. Guvernul român n'a luat niciodată în administrare—ca cel austriac—averea bisericilor catolice, protestante, lipovenest și calvine, căci nu sunt biserici ale statului român.

În scopul câștigării acestei autonomii bisericești au ținut Românii încă în luna lui Iunie 1870 o impozantă adunare națională la Cernăuți, la care au participat vreo 4000 de Români din toate unghiurile țării, cerind într'un glas autonomia bisericii noastre și respectarea drepturilor ei asupra fondului religios. Guvernul a trecut însă în mod cinic și peste această dorință justă la ordinea zilei, fără să rezolve nimic până în ziua de azi.

Trebuie să clarificăm odată numai de-cât raportul nostru față de guvern, să reînnoim cu mai multă putere cererile noastre drepte și la caz de nevoie să dăm guvernului în judecată. Am fost sub Turci și Ruși, au năvălit Tătarii asupra noastră, dar nici unii nici alții nu ni-au răpit autonomia bisericești: a trebuit să vie Austria și în numele pretenției sale civilizației evreo-germane să comită față de noi această nedreptate strigătoare la cer.

Coresp.

Scrisori din București.

Școlile din Macedonia. — Un proiect de organizare. — Descentralizarea administrației. — Manifestări culturale. — Străinii și limba românească.

București, 11 August st. v.

În timpul din urmă s'a vorbit mult despre starea, în care se află școala și biserica românească din imperiul otoman. S'au arătat relele, cari bântue aceste instituțiuni și s'au propus mijloacele de îndreptare. Păcatul inerent firei noastre: ascunderea adevărului, a dăinuit și aici multă vreme. Se vorbea de poporul și întărirea ideii naționale — în timp ce satele românești din Macedonia rămăneau pustii în urma emigrărilor. Se vorbea de cuceriri pe terenul cultural și economic în timp ce numărul înstrăinaților creștea într'un mod înspăimântător. S'a observat în viața fraților macedoneni același fenomen ca și în țară, unde lumea ademenită de miragiu nu băga de seamă pregătirea celor petrecute în primăvara anului 1907. Același fenomen ca și la noi, unde ascunderea adevărului ne-a dat rezultatul dezastruos al alegerilor din anul trecut.

Încă de astă toamnă s'a observat între frații macedoneni un puternic curent în contra acestei stări de lucruri. S'au dat pe față greșelele trecutului, s'a ridicat vâlul care acopere grozava realitate și s'a făcut apel la toți aceia, cari simțeau românește să înceapă munca pentru regenerarea neamului românesc în imperiul otoman, unde, mai ales acum împrejurările sunt cât se poate de prielnice unei acțiuni din partea Românilor. Au apărut un număr însemnat de publicațiuni menite a deștepta interesul general față de elementul românesc din Macedonia. Spiritele șovăitoare de acolo au fost chemate la viață, celor de aici li-s'a arătat primejdia ce amenință instituțiunile cari au menirea de a apăra și sprijini orice manifestare în senz națioanal a spiritului românesc, școala și biserica.

Răul cel mare consta în felul cum aceste instituțiuni erau organizate. Centralizarea administrației lor a a făcut ca să aibă cuvânt hotărîtor, de regulă oameni cari steteau departe de lupta pe care o duc frații macedoneni, oameni cari își luau informațiile nu pe cale directă, ci de cele

DAJKOVITS E.

Atelier de fotografii artistice,
— — de primul rang. — —
ORADEA-MARE, Palatul Sas.

Fotografii și portrete, reproducții după fotografii vechi și noul în mărime naturală, expuneri de obiective speciale pentru interioruri, acatice, și lucrări în aquarel și olei artistic executate. Atelierul se află exclusiv numai în Palatul Sas.

multe ori prin mijlocirea unor persoane interesate. De aici inspectorii peste școli, cari nu stău decât pe hârtie, de aici date fictive asupra activității, despre care cei din Macedonia nu aveau nici o idee.

Zilele acestea s'a adus însă la cunoștința publicului românesc un proiect pentru reorganizarea învățământului românesc în Macedonia, proiect elaborat de președintele comunității românești din Scopia, d. Neum Papatevdosie. Acest proiect a fost trimis spre aprobare tuturor comunităților românești din Macedonia și, după ce a fost primit de acestea, a fost înaintat forurilor competente. După acest proiect, toți factorii cari ar putea contribui la progresul general sunt chemați ași pune cuvântul în ce privește conducerea școlii și a bisericii. În afacerile școlare vor avea să se pronunțe în primul rând membrii corpului didactic și persoanele, cari prin situația lor stau aproape de școală. Proiectul arată apoi cum ne vom fi fiecărei comunități diferă după împrejurările locale, în cari se găsește. Măsurile ce trebuie luate nu se pot deci dicta dela centru, ci conducerea școlii și a bisericii să se facă acolo la fața locului.

Influența pe care au avut-o luptele politice din regat asupra mersului chestiei naționale din Macedonia n'a fost din cele mai favorabile. Odată cu schimbarea guvernului se schimbă și felul de administrație al școlilor și bisericilor române dela Pind și în chipul acesta nu se putea face nimic solid, nimic durabil. Evident deci că descentralizarea n'ar putea aduce decât foloase în ce privește progresul ideii naționale în Macedonia. Proiectul este cât se poate de bun. Este însă întrebarea: Se vor găsi numai persoane desinteresate și cu dragoste de neam, cari să ia conducerea chestiei naționale în Macedonia?

Vești despre mișcări în senz național vin de altfel și dela alți frați de peste Dunăre. Nu este vorba despre sutele de mii de Români, cari zac într'un complex întunecat în Serbia, unde un sovinișm caracteristic a distrus orice manifestare națională și unde, ca și în Basarabia, orice element de valoare, care se ridică, este absorbit de poporul dominant. E vorba de manifestări culturale la Românii din Bulgaria, a căror conștiință națională este mult mai vie. E drept că aceste manifestări au o formă cât se poate de curiosă. Ele au luat ființă mai mult grație dorului de câștig al ovreilor din Bulgaria, cari au găsit un teren potrivit de exploatare la Românii din acest stat.

În timp ce guvernul bulgăresc a luat cele mai severe măsuri pentru a împiedeca intrarea în țară a cărților românești, fie ele de ori ce natură, la Sofia și alte centre câțiva tipografi ovrei s'au gândit la o afacere rentabilă. Au început să tipărească, cu litere și ortografie bulgărească, o seamă de cărți românești, mai ales de conținut religios. Sunt cărțile atât de mult iubite, cetite și crezute de poporul românesc de pretutindeni: Epistolia Domnului Isus Hristos și Visul Mariei Domnului. Aceste cărți au fost tipărite și, grație spiritului de speculă ovreiesc, desfăcute în sute și mii de exemplare printre cetitorii români, cari au învățat la școli bulgărești.

Astăzi aceste tipărituri cu ortografia și literile lor străine, dar românești ca limbă se găsesc în toate casele țărănilor români din Bulgaria. Ei le poartă cu dânsii, le cetesc cu evlavie, cu credință și cu dragostea pe care o simt în chip firesc văzând că astfel de lucruri pot fi scrise și în limba lor. La lucrătorii agricoli veniți în țară din Bulgaria pe timpul verei vei găsi aproape la toți asemenea cărți, cari vor fi având fără îndoială o influență destul de puternică în ce privește păstrarea graiului strămoșesc la niște frați peste cari s'a bătut așa de nemilostivă furtuna desnaționalizării.

Faptul acesta ne aduce aminte de primele cărți tipărite de străini în limba românească, în Ardeal și Ungaria. N'a fost desigur numai gândul de a face propagandă, ci a fost și dorul de câștig al negustorului, care a făcut ca atâtea cărți românești să vadă lumina zilei în veacurile trecute. Cazul cărților românești tipărite de tipografi ovrei din Bulgaria ne-o dovedește asta.

Correspondent.

De vorbă cu Z. Bârsan.

— Al VIII-lea turneu de teatru prin Ardeal. —

Vatra-Dorna.

Sunt zece zile și mai bine decât artiștii Bârsan sunt aici. După frumosul turneu făcut prin Ardeal și după urâta întâmplare dela Rodna au venit să se adăpostească în munții Bucovinei. Nu zic să se odihnească, nu prea au parte de odihnă oamenii aceștia, căci de-abia ajunși, au început să se pregătească și să învețe piese nouă pentru serbările culturale dela Blaj.

De data asta publicul care va asista la reprezentația dela Blaj, va avea o seară de înaltă artă dramatică. Soții Bârsan au o idee fericită. La dorința și stăruința lor d. Dr. Iuliu Maniu a reușit să obție dela Ministru concesiunea încă pentru doi artiști din România, cari să-și dea concursul la marile serbări culturale. Și soții Bârsan au invitat pe d-na Aristizza Romanescu, decana scenei române, care de mult își exprimase dorința să joace în Ardeal, și pe valorosul artist de comedie P. Liciu. O alegere cum nu se poate mai nimerită. Va fi o seară de serbătoare la Blaj, o seară care va rămânea neuitată în amintirea celor ce vor avea norocul să fie de față.

În program, pe lângă comedia ce se va juca și în care Liciu va fi la înălțimea talentului său, mai figurează și românescul poem dramatic al lui Bistrițeanu »Cuib de șoimi«, jucat de d-na Romanescu și soții Bârsan. Poemul cuprinde unul dintre cele mai mari și mai frumoase momente din istoria românească, cunoscut de altfel de toată lumea din poezia lui Bolintineanu, moment pe care cronicarul Ion Neculce îl descrie în câteva rânduri în modul următor: »Ștefan Vodă cel bun, bătându-l Turcii la Răsboieni, au mers să intre în cetatea Neamului; și fiind muma-sa în cetate, nu l-au lăsat să intre, și i-au zis că: *pasărea în cuibul său piere*. Ca să se ducă în sus, să strângă oaste, că isbânda va fi a lui; și așa pe cuvântul mame-sa s'au dus în sus și au strâns oaste!»

Sunt sigur că lumea ce va asista la această reprezentație, va trăi adevărate momente de înălțare sufletească și nu va avea decât cuvinte de mulțumire la adresa soților Bârsan pentru aleasa invitație, făcută de ei, celor doi mari artiști ai Teatrului Național din București, d-na Ar. Romanescu și P. Liciu.

Cu această reprezentație, artiștii Bârsan, își vor încheia într'un mod glorios al VIII-lea turneu de teatru făcut prin centrele românești din Ardeal și Bănat.

»A fost cel mai frumos turneu al nostru — îmi spunea Bârsan într'o zi, pe când ne plimbam pe dealurile cari împrejmuesc Dorna de toate părțile — Am putut să jucăm piese mai mari, o comedie și o dramă și am fost și noi și publicul mulțumiți. Hei, când mă gândesc cum am început mișcarea asta de teatru! Ce greu mergea! Nu cunoșteam lumea și nici lumea nu mă cunoștea. Nu puteam să joc decât Dumineca și în zile de sărbători. Azi s'au schimbat lucrurile. Lumea românească mă primește în orice zi și cu multă dragoste. Am prieteni și oameni de suflet, cari își dau seama de ceea ce facem noi, își lasă afacerile și așa de prietenoși, așa de însufleții și desinteresați se ostenească pentru reușita reprezentațiilor noastre. Acuma e ușor, da. În turneul acesta mi-a reușit să joc în 20 de zile 18 reprezentații!

— Obositor, nu?

— Da cine se mai gândește la osteneală, Nici nu mai avem vreme! Din tren în hotel, din hotel în teatru, din teatru în tren. Așa merge... Un vârtej! Și în vârtejul ăsta câți nervi nu se prăpădesc, câtă energie. Eu cel puțin într'un tutun o duc. Sunt veșnic intoxicați; am patima asta blestemată.

— Și nu-ți face rău?

— Mai știu și eu?! Am noroc că m'am aprovizionat bine de-acasă... știu... când am plecat dela părinți... s'au îngrijit ei... altfel nu știu zău... Și așa cum îți spui: Am fost la Brașov, Sibiu, Săliște, Blaj, Orăștie, Alba-Iulia, Abrud, Brad, Lipova, Oravița, Bocșa-română și Reșița. În douăzeci de zile am trecut prin toate. Frumos, nu?

— Ești ajutat întotdeauna de Societatea de teatru din Ardeal, de bună seamă.

— Da de unde? De două ori m'au ajutat numai, în două turnee. Celelalte șase le-am făcut noi... cu sărăcia noastră... și cu sufletul.

Dar nu-i nimic. Noi ne facem datoria. În fiecare vară ne vom face turneul nostru. Cu prie-

teni buni și cu oameni de inimă îl scoatem la cale... și iacă-asa: la vara viitoare o să-l facem și pe-al nouălea... și-apoi pe-al zecelea... pe-al cincisprezecelea... și tot înainte până voi ajunge milionar!..

— N'ar fi tocmai rău — adăugai eu zâmbind — să te trezești așa deodată cu câteva milioane. Zău, ce-ai face d-ta dacă ai ajunge milionar?

— Ce-ai face? Hei... ce-ar mai fi!? Știi ce-ai face? Ceva ce nu s'a mai pomenit: Mi-aș cumpara o casă mare și frumoasă și l-aș lua pe subprefectul dela Rodna și pe notarul din Sângeorgiu la mine — le-aș plăti bine — și i-aș pune să umble toată vremea, ziua și noaptea, mai cu seamă noaptea pe vreme urâtă, să umble unul dela dreapta spre stânga și celalalt dela stânga spre dreapta prin prejurul casei mele. Și de câte ori se vor întâlni să se plece până în pământ unul în fața celuilalt și să se salute. Așa le-aș da eu ordin!

— Și d-ta?

— Eu? Eu ce-aș putea să fac? M'aș plimba prin sălile vaste ale casei mele... și-aș recita singur frumosul poem al prietenilor mei: Carmen Saeculare!.. Ce-aș putea să fac altceva?!...

Correspondent.

Scrisoare din Govora.

Govora, la 27 August 1911.

Câți dela noi au auzit de minunatele băi dela Govora, una dintre cele mai însemnate stațiuni balneare din regatul fraților noștri? Bolnavii ni se duc pe la Lipik, Hall, Mehadia, unii cunosc chiar Aachen-ul ori Aix-la-Chapelle, dar puțini știu, că la o depărtare abea de câteva ceasuri de Sibiu, în versanta Carpaților românești, idvovesc niște minunate ape cloro-sodice iodate și cloro-sodice sulfuroase, mult mai concentrate și mai mineralizate decât cele mai renumite ape din străinătate.

Și câți au auzit la noi de vestita apă dela Căciulata, a cărei firmă a putut ajunge mai de grabă la Paris, decât la Arad, Brașov, Cluj, Lugoj ori chiar Sibiu, de care o desparte o depărtare abea de câteva ceasuri. Într'adevăr ministrul Franței la București d. Blondel a petrecut anul acesta la Călimănești, făcând cură cu apă de Căciulata, trimis de o vestită societate medicală din Paris.

Și în ce cadru superb de natură e așezată, de pildă Căciulata. S'ar părea că există o legătură tainică și intimă între misterul puterii vindecătoare a apei și aceste cadre fermecătoare ale naturii care o înconjoară. Se și spune că apa dela Căciulata, numai atunci își are efectul dacă e luată de-adreptul la isvor, transportată ea mare, parte își pierde substanțele valoroase. Nu se știe, dacă nu e însuș farmecul naturii care piere din ea, și care e un element al ei de viață.

Mie mi se pare Valea aceasta a Oltului mai frumoasă chiar și decât Valea Prahovei. Defileul acesta al văii Oltului, care începe de cum treci granița la Turnu-Roșu este într'adevăr ceva superb. Nu de azi ni-l cântă poezii, și Voevozii și domnii țării românești, cari și-au ridicat prin ascunzișurile acestor văi mănăstiri, unii alegându-și să doarmă aci, la margini de ape, somnul lor de veci ca să asculte într'una măreața simfonie a Oltului; nu erau mai puțini poezi decât cei ce au prins vraja acestor locuri în nemuritoarele lor inspirații. Ce gând într'adevăr frumos a trebuit să-l inspire pe Ion Neagoe Voevod, care a venit să moară într'un ostrov înconjurat de undele vijelioase ale Oltului care se biturcă în fața Călimăneștilor și închide în brațe acest petec de pământ. Câțiva pași dincolo de Căciulata răsar din Olt sfintele ziduri ale mănăstirii Cozia, unde-și doarme somnul de veci fericita mamă alui Mihai Viteazul. Să fi fost numai gânduri de utilitate, a-și crea un loc de adăpost și ocrotire în zile de primejdie, ceia ce l'a îndemnat pe Mircea Voivod să o ridice în mijlocul acestei măreții a naturii, gânduri cuvioase de bun creștin, ori sufletul poetic al Domnului iubitor de frumuseți, se cerea aici, pentru propria-i desfășurare.

Un cor admirabil, compus din elevele asilului Elena Doamna din București, cari petrec aci vacanțele, atrage publicul din Călimănești în fiecare Duminecă și serbătoare la mănăstire. O slujbă bisericească ascultată aici, între zidurile acestea cari îți subjugă gândurile cu puterea de levocare

a atâtor amintiri, te leagă par'că mai de-adreptul cu Dumnezeu și te impresionează puternic.

Călimăneștii adună an de an tot mai multă lume. Nu vor trece mulți ani, până ce li-se va stabili faima pe care o merită, și locul acesta va fi un punct de atracție și pentru străini. Azi mai ales aristocrația Olteniei își dă aici locul de întâlnire. An de an răsăr vîle nouă și pompoase, clădite cu gust, cari o înfrumusează. Anul acesta și-a terminat vila sa d. C. R. Geblescu, mare proprietar în Craiova, una dintre podoabele Călimăneștilor. Splendidă e vila Cantacuzino, așezată pe o ridicătură, cu un parc admirabil. La anul vom avea un nou mare și splendid hotel ridicat de d. inginer Remus Cosma, dela noi, fiul dlui Cosma, directorul «Albinei».

De ce nu ar putea deveni Călimăneștii un loc de întâlnire a claselor culte a Românilor din cele trei provincii, Banat, Transilvania și Bucovina. Anul acesta s'a remarcat o deosebită afluență a bucovinenilor la Govora. An de an crește numărul bucovinenilor cari cercetează Govora. Anul acesta au fost peste treizeci de inși. Dela noi, poate fiindcă e așa de aproape, nu eram decât — eu singur. Și ce interesant e să-i vezi la plimbările prin parc amestecați printre lumea de aici, care le dă toată atenția. Se angajează discuții, se face numai decât politică, se creiază legături și se stabilește în chipul acesta acel contact care ar fi atât de necesar pentru unitatea conștiinței noastre naționale.

Atât Govora cât și Călimăneștii de un an de zile încoace se află în exploatarea unei societăți, fondată cu un capital de cinci milioane, care se speră, că va moderniza cu totul aceste stațiuni. În scurtul timp de un an și încă s'au făcut multe îmbunătățiri. În Călimănești s'a zidit un hotel mare, în Govora s'a ridicat din nou stabilimentul băilor. Parcurile, șoselele îngrijite, restaurantele, hotelurile supravegiate, se vede ordinea în toate, grație energiei de fer a unui om ca d-rul Botescu, șeful întreprinderii și a doamnei sale, o femeie a cărei gust presidează serbările și inițiativa frumoză ce se iau în sezon.

Mă veți întreba în ce boale sunt indicate băile din Govora și Călimănești? Puțin o să vă pot spune, căci până acum n'avam nici măcar o mică cărticică, un fel de călăuză, a cărei lipsă o simte imediat străinul care sosește aici și vrea o orientare repede și în care să ni-se arate cu competența științei indicația medicală a băilor. Apa Căciulei se folosește la boalele de rinichi și a vaseilor urinare.

Indicația băilor din Govora, cred că este mai generală, pe lângă indicația neapărat specială în diferitele boale de reumatism, sifilis etc. Iodul se știe, ieste un puternic regenerador al vieții. Eu cunosc o mulțime de oameni bătrâni, cari cercetează de ani îndelungați băile din Govora, de unde se duc în fiecare toamnă înprospătați, reîntineriți. Doctorul Rîmniceanu, om la vîrstă înaintată, de șaptesprezece ani vine aici. Regretatul Carada, treizeci de ani de arîndul n'a lipsit în nici un an și a muncit în deplină vigoare până peste șaptesprezece de ani, răpus de o pneumonie în toamna trecută. Nemuritorul Ioan Brătianu, fondatorul Govorei, se retrase din guvernarea sa penultima, din motive de sănătate dela putere, fiind cu totul istovit și simțindu-și sfârșitul puterilor precum o mărturisise singur. Un călugăr dela mănăstirea Govorei l'a îndemnat să se scalde în apa de aici. Se arată și azi Camera la mănăstire, unde i-se aducea cu găleata apa în care lua baia. Și după băile de aici, pe cari li-a urmat an de an a mai trăit optsprezece ani. Și nu numai că a trăit, dar în răstimpul acesta a avut lungă sa guvernare de doisprezece ani, în plenitudinea vigoarei sale fizice. În parcul Govorei, un frumos monument de bronz îi aduce prinosul aducerii sale aminte. Unul dintre cercetătorii asidui ai Govorei este și d. profesor universitar Dimitrie Onciul, un mare entusiast al Govorei.

Câte o musică militară în ambele stațiuni des-

fată publicul în parcuri și fac ca clipele să treacă în dulce reverie.

M'am extins poate prea mult, într'o scurtă corespondență ce voiam să vi-o fac, dar, cine știe dacă aceste rînduri nu pot să slujască cuiva de mare folos, vre-unui bolnav, pe care să-l pornească și să-și găsească aici sănătatea perdută dacă pentru îndrumarea publicului nostru încoaci nu sunt suficiente numai articolele de gazetă, ci o propagandă metodică, pe care cred că societatea Govora-Călimănești nu va întârzia să o facă în toate provinciile românești pentru multiplele interese materiale și morale, câte ar fi legate de aceasta.

Marile serbări din parcul Carol I. (București).

Programa. Lămuriri pentru onor. public.

Grandioasele serbări aranjate în parcul Carol I. (Filaret) de Liga cultura în zilele de 28, 29 și 30 Aug. st. v. și pentru care s'a obținut *reducerea generală de 27%* pe toate liniile C. F. R. se vor desfășura după un program pe cât de bogat, pe atât de variat și de rar:

1. Sboruri cu aeroplane.
2. Expoziție de porturi românești din toate ținuturile locuite de Români.
3. Expoziție istorică și etnografică.
4. Expoziție de pictură și sculptură.
5. Concursuri de coruri populare.
6. Muzici militare.
7. Cărciuma artistică.
8. Mare tombolă cu toate numerele câștigătoare.
9. Bătăi cu flori, confeti, serpentine și poștă.
10. Premii de frumusețe
11. Dansuri și hore naționale
12. Piese teatrale la Arenele Romane.
13. Cinematograf special.
14. Doina din caval și buciom cântate de ciobanii din Vrancea.
15. Serenade venețiene și coruri pe lac.
16. Lupte romane, lupte de box, exerciții la bare, jocuri gimnastice, etc.
17. Water-chute
18. Curse de biciclete și automobile.
19. Călușei și dulapuri.
20. Concurs de povestăși.
21. Distracții americane.
22. Concursuri de jocuri naționale.
23. Artificii și rachete.
24. Asaltul dela Grivița (30 Aug)
25. Mare bal cu surprize.

Pentru serbările noastre se poate pleca în zilele de 26, 27, 28, 29 și 30 Aug. și se poate înapoia la 28, 29, 30, 31 Aug. și 1 Sept. Oricine poate călători cu ori-care tren și cu ori-care clasă, având la toate *excepționala reducere de 75%*.

Serbările încep la ora 10 dim. și țin până la ora 2 noaptea, tramvaele vor fi la dispoziție în tot timpul. Parcul va fi bine luminat. Farul dela intrare va fi deasemenea luminat. — Programul zilnic se va anunța la timp.

Pentru expoziția de porturi românești, expoziția de stufe, expoziția de pictură și sculptură ce se organizează cu această ocazie în pavilionul regal, se pot trimite de cei ce doresc, orice fel de obiecte pe adresa Ligei Culturale, indicându-se și prețul dacă dnii expozanți doresc ca obiectele să se vîndă.

Societățile corale din Capitală și din țară care doresc să participe, sunt rugate să se anunțe de acum, spre a putea aranja amănunțit programul pentru producțiile muzicale ce vor avea loc la arenele romane și pentru serenadele venețiene.

Societatea noastră teatrală la Blaj.

— Din raportul comitetului «Societății pentru fond de teatru român».

Onorată adunare generală!

Simțim o bucurie deosebită în sufletul nostru, când ne prezentăm cu „Societatea pentru fond de teatru român” în orașul Blaj, această veche vatră a luptelor pentru cultura românească.

Locul acesta sacrat prin jertfele sale seculare pentru neam, precum și prilejul festiv al adunării ne scot în relief ideea continuității luptelor noastre culturale. Locul și prilejul acesta ne fac să simțim că noi toți și în deosebi toate societățile noastre culturale alcătuim o zală, care se leagă de-o tradiție măreață prin jertfe și stăruitoare prin muncă și care tinde la un asemenea viitor. Locul și prilejul de azi constituie în sine un control — per eminentiam — sever și cu desăvârșire chemat de a ne judeca pe toți, dacă în activitatea noastră pentru cultura românească am înaintat pe acea cale tradițională a jertfei și a muncii și dacă am urmărit același ideal cultural ca fericirii noastre înaintași.

Având firma credință, că n'am pierdut direcția dată de trecutul nostru și că nu ne-am rătăcit în calea noastră spre viitorul dorit, avem onoarea să Vă prezentăm și să supunem justei d-voastre aprecieri raportul general al Comitetului „Societății pentru fond de teatru român” pe anul de gestiune 1910/11.

Modificarea statutelor.

Expirând cu anul 1913 periodul de 10 ani, pentru care se determinase, prin principiile depuse de adunarea generală din 1903, calea de urmat, pe timp de 10 ani, în vederea dezvoltării scopului Societății noastre, comitetul a început a se ocupa de ideea: cum să se îndrume activitatea Societății, pentru viitor, potrivit cu puterea, ce reprezintă acum Societatea și potrivit cu problema ce i-se impune în baza stadiului ei de dezvoltare de acum.

Purtat de năzuința de o parte de a deschide mai larg teren de activitate pe seama Societății, iar de altă parte de a-i asigura neîmpiedecata dezvoltare succesivă a scopului ei, Comitetul a ajuns la convingerea, nutrită altcum de mult de toți aceia cari se cugetă la binefacerile culturale și artistice, ce ar fi chemată Societatea noastră să reverse asupra neamului nostru din patrie, ca mai întâi să inițieze modificarea statutelor Societății.

Ultima adunare generală ordinară ținută în Reghinul-săseșc a și dat Comitetului mandat, să se ocupe de chestiunea aceasta și să prezinte propuneri concrete în proxima adunare generală. În baza aceasta Comitetul a pregătit un proiect de modificare a statutelor în sensul considerațiilor sus amintite.

A convocat apoi pentru 6 Nov. 1910 la Brașov o adunare generală extra-ordinară, în care s'a prezentat proiectul de modificare a statutelor. Adunarea generală a primit proiectul prezentat de Comitet însărcinându-l să înainteze statutele modificate prin Ministerul reg.-ung. de interne spre aprobare. Ministerul reg.-ung. de interne, cu datul de 13 Decemv. 1910, nr. 175624 din 1910 V-a a și aprobat statutele modificate cu unele mici observări.

În baza §. 7 al statutelor modificate adunarea generală extra-ordinară din 6 Nov. a. tr. a și întregit numărul membrilor din comitet, dela 7 la 9, alegând încă doi membrii noi în comitet, anume pe dnii Dr. Iuliu Maniu și Anton Mocsonyi de Foeni. A mai rămas ca On. adunare generală actuală să se aleagă din sânul comitetului un controlor, la postul creat prin §. 7 al statutelor modificate.

Centrul Capitalei:
Stațiune de tramvai
electric, 10 minute
dela gara de nord
și sud. — 80 camere
mobile modern.

La 1 August s'a deschis

Otelul Edison

Budapest, VII., Hársfa-utca 59 (colțul stradei Király).

Proprietar: POLLÁK JÓZSEF.

Apeduct de apă caldă
și rece, încălzire cen-
trală, luminat electric.
Serviciu bun. Conver-
sație în toate limbile
moderne. — Prețul ca-
merei dela 3 C. în sus.

Planul de acțiune pentru viitor.

Comitetul Societății să prezinte la adunare generală un plan de acțiune în cadrele indicațiilor precizate în anul de deschidere al d-lui președinte Dr. ținut la acea adunare. Comitetul, în acestui mandat, precum și în urma schimbării prin modificarea statutelor, ocupat în mai multe rânduri de această încheiere. Studiindu-o a căzut de acord să în legătură cu ea trebuie rezolvată și problema devenită actuală, atât în urma unei noi, cât și în urma instituirii comitetului filiale, precum și a dispoziției introduse în privința plății în rate a taxelor de membru și a celor pe viață, cari au înmulțit în mod considerabil agendele secretariatului și ale societății. Este vorba de necesitatea înființării unui organ executiv al Societății, cu un birou și biroul său permanent în sediul Societății, care să conducă agendele de propagandă teatrală și să săvârșească lucrările de reclamă la manipulația oficiului de casă și agendele de cancelarie ale secretariatului. În urma aceasta Comitetul a pregătit un nou plan de acțiune, cuprinzând principiile și normele a îndruma în viitor, după exemplul planului de acțiune în vigoare acum, aceluia Societății precum și normele pentru organizarea unui organ executiv salariat, pe care îl transpunem spre aprobare, Onoratei Adunări generale.

Comitetul va redacta câte un regulament special pentru determinarea agendelor și responsabilității. Acestea vor reveni acestui funcționar al Societății.

Averea societății.

La sfârșitul anului 1910—11, 30 Iunie 1911, averea Societății constă din cor. 528.837.44. Valoarea averii realizat în anul din urmă, care este capitalizat, e de cor. 22.025.40 la număr și cor. 9392 la „efecte“, cu totul cor. 17.40. Toată averea Societății, hârtii de valoare și libele de depunere, se păstrează și se gestionează gratuit la institutul „Albina“, filiala Brașov.

Doi Andrei.

— Asociația și bursierii ei. —

În luna lui Ianuarie anul trecut „Asociația“ din Sibiu a primit din Brașov următoarea scrisoare:

Brașov, 4 Ian. v. 1911.

Mult stimat Domnule Președinte,

Imi iau libertatea a transpune prin filiala Asociației aici a băncii „Albina“ la adresa Cassei de economie sumă de 2400 coroane, drept plătitura sumei ce am primit-o ca stipendiu de la partea Asociației în anii 1878—81 pe timpul studiilor mele universitare, cât am primit ajutat timp de trei ani, cu câte 400 fl. anual.

S'ar cuveni să întorc și interesele, dar acum nu sunt în stare. Tot ce pot face, este să port și mai departe în inima mea, recunoștința față cu instituția se m'a ajutat în viața mea și, întru cât mă iartă modesta mea poziție socială, să-i dau mână de ajutor în realizarea mărețelor sale probleme.

Primiți, mult stimat dle Președinte, încredințarea celui mai profund devotament.

Cu deosebită stimă;

Andrei Bîrsan,
profesor.

La toamnă, în ziua de 23 Octombrie (4 Noiembrie), se împlinesc 60 de ani dela cea din urmă ședință publică a Asociației pentru literatură română și cultura poporului român, în care s'a hotărât acordarea alor 10 burse, în suma totală de 600 fl., pe seama alor 10 studenți lipsiți de mijloace.

Și de-atunci încoace, sporindu-se mijloacele materiale ale Asociației, an de an, a sporit numărul celor cari se împărțeau din aju-

toarele celui dintâiu așezământ cultural al nostru. Câți dintre cei cari s'au bucurat de sprijinul Asociației au ajuns astăzi în situație materială frumoasă, — și câți își aduc aminte de binefăcătoria lor. Răsfoind tabloul bursierilor din trecut și de astăzi ai Asociației, cu adâncă mâhnire trebuie să constatăm că între ei sânt mulți cari nu au ținut de cuvînt să-și dovediască recunoștința nici măcar înscriindu-se membri ai Asociației.

Două suflete curate s'au găsit numai să restituie Asociației ajutoarele primite — de cari azi se pot lipsi — dl Andrei Bîrsan, dela Brașov, și dl Andrei Cosma, director de bancă în Șimleul-Rilvaniei.

Acum când Asociația împlinește vârsta de 60 de ani, jubileul acesta am dori să fie un îndemn pentru toți cei ale căror rugămînți au găsit, odinioară, răsuneț la Asociație, să-și aducă aminte de înaltele scopuri culturale ce le urmărește Asociația și să urmeze pilda frumoasă a celor doi Andrei.

Povestiri de femei.

Voltaire și femeile.*

Voltaire a judecat totdeauna foarte aspru femeile. Despre Jeana D'Arc a vorbit rău, de altfel în mod compătimitor într'una din cartea cea mai cu pretenție de veselie. Dar nu trebuie judecat chiar numai după volumul acela. Căci în general a avut idei foarte juste asupra femeilor. A fost foarte apreciat și iubit de femei distinse ca Marchiza de Chatelet, ducesa de Maine și d-na de Pompadour.

Sunt foarte interesante de relevat pasagiile nu prea numeroase de altfel, în care foarte puținul „feminist“ și prea puțin „femeninul“ Voltaire își spune în treacăt părerile sale asupra femeilor.

Mai întâiu asupra femeilor savante iată ce scria cardinalul de Bernis lui Voltaire prin Iulie 1762: „Cât privește Parisul n'aș dori să-l locuiesc decât atunci când conversațiile ar fi din cele mai suportabile, mai puțin pasionate și mai puțin politice. Știi că femeile acolo aveau acum câțiva ani „spiritul lor plăcut“ pe urmă „geometrul“ lor, apoi „abatele lor Nollet“ adecă fizicianul lor. Azi pretind că își au „omul lor de stat“, „politica“, „agricultorul“ și pe „ducele lor de Sully“. Iți închipui cât trebuie să fie de plicticoase și inutile toate acestea. Așa că aștept fără nerăbdare ca buna tovarășie să-și reia vechile drepturi, căci m'aș găsi foarte ne la locul meu, în mijlocul tuturor Machiavelilor acelora moderni.“

Voltaire nici nu a răspuns pasagiului acestuia, ceea ce se poate deduce că a suris cu aprobare, — căci mare pasionat pentru dispute, cum era, imediat ce observă ceva în vreo corespondență, ce nu se potrivea opiniilor lui, fie că o făcea cu violență, fie cu menajări și curtuozități, dar nu pierdea niciodată din vedere să le discute. Micul istoric al abatelui de Bernis trebuie să-i fi plăcut, căci era o descriere foarte credincioasă și completă a manierelor feminine, în vreme de un secol, dela Mollière și până la 1762. De atunci încolo femeile s'au împărțit jumătate în „literare“, jumătate în „filozofic-științifice“ sau femei savante. De altfel se poate observa aceasta în „Femeile savante“ ale lui Mollière, unde observatorul a fost jumătate observator, jumătate profet.

Mișcarea generală a literaturii în secolul al XVIII-lea a fost aceasta: a nu se mai mulțumi să amuzeze; a instrui amuzând și a instrui fără amuzament. În 1762 cardinalul de Bernis și Voltaire găseau că se gândea prea mult și că se petrecea prea puțin. Aceasta cam în epoca aceea când Voltaire scria, observând femeile: Grațiile sugrumate de rațiune, dau inimile pradă prostiei.

Astfel că el nu iubea de loc femeile savante, adică femeile de știință. D-na de Chatelet bunăoară, îi plăcea prin spiritul ei delicios în conversație și nici de cum cu Neutonomania ei pentru care o bălucorea chiar în față. Sunt cunoscute de altfel, vorbele lui, adresate unei cucoane care savura poeziile: „Ah Doamnă, îi spuse el, vă plac versurile! Ce mult vă iubesc! Am acasă un mic... animal, căruia nu-i plac decât matematicile.“

În schimb când avea a face cu o „literară“, se vedea că deși reflectând în om înțelept împotriva pericolelor acestei pasiuni, era fericit și binevoitor. Iată ce răspuns încântător scria unei tinere fete care-i trimisese niște versuri: „Nu sunt decât un biet bătrân bolnav, dragă Domnișoară și trebuie că starea mea e foarte dureroasă, dacă nu am putut să-ți răspund decât numai acum și ca în schimbul frumoaselor d-tale versuri să nu-ți trimit decât proză.“

Imi ceri sfaturi; nu-ți trebne altele afară de gustul D-tale. Iți spun numai atât, să nu citești decât lucrările cari sunt deja de mult în posesia sufragiului pu-

* Din volumul „Feminism“ de Emile Faguet.

blic și a căror reputații nu sunt echivoce. Sunt puține.

Autorii buni nu au spirit decât atât cât le trebuie și nu-l caută niciodată, gândesc cu bun simț și se exprimă cu multă limpezime... Reflecțiile D-tale domnișoară, îți arată de o sută de ori mai mult decât și-aș putea spune. Poți vedea că cei mai buni scriitori, Fénelou, Racine, Boileau, întrebuntau totdeauna cuvântul propriu. Te obișnuiești și să vorbești frumos, cetind des ceiace este bine scris și-ți faci apoi un obicei, de a-ți exprima gândirea fără sforțări, simplu și nobil. Aceasta nu este un studiu. Și nu te costă nici o osteneală să citești numai ce e bun frumos și bine scris, nimic decât aceasta: nu există sfătuitor și maestru mai desăvârșit ca propriul gust al fiecăruia...“

Mai este de remarcat că după toate deducțiile împotriva lui Rousseau, Voltaire nu a iubit în mod deosebit femeile cu caracter viril. Îmbrățeasa Caterina bunăoară, i-a plăcut mult, fără îndoială, dar aceasta numai ca o abstracție făcută de gustul său pentru suveranii străini, — o revanșă ce și-o lua în schimbul disprețului ce-l suferea din partea suveranului francez. Într'o scrisoare adresată amicei sale d-na de Deffand, la 18 Maiu 1767, iată în ce termeni vorbea de simpatia-i excepțională, de Caterina, împărăteasa Rusiei: „...Vedeți bine că leziunii erau departe de a-și merita reputația. Este o femeie însă care a știut să-și facă una cu adevărat mare; e Semiramiza Nordului, care a pornit la drum cincizeci de mii de oameni, spre Polonia, pentru a stabili toleranța și libertatea conștiinței. Aceasta e un lucru unic în istoria lumii și vă asigur că svonul acestuia va merge departe de tot. De data aceasta eu îi iau apărarea, împotriva tuturor. Știu că i-se impută lucruri mari în ceace privește pe soțul ei. Dar acestea sunt afaceri de familie în care nu mă amestec și socotesc de altfel că nu e rău să ai o greșală de reparat. Aceasta o angajează la sforțări mari pentru a sili publicul la stimă și admirație și e sigur că bărbatul ei earaghios n'ar fi fost în stare să facă nici unul din marile lucruri ce le face Caterina în fiecare zi... (De comparat morala lui Voltaire cu a lui Nietzsche).

E cunoscută apoi orația funebră autumă cum s'ar zice, scrisă de Voltaire, înainte de moartea Caterinei. „...Ea se semnaleză întocmai ca și Ludovic XIV-lea prin protecția ce o acorda artelor, prin binefacerile ce le răspândește în afară de imperiul său... Dacă Petru-cel-mare a fost adevăratul fondator al imperiului său, dacă a făcut soldați și mateloți, dacă se poate spune că el a creiat oameni, tot așa se poate spune de Caterina II-a că ea le-a format sufletele. Ea e singura din toate monarcele lumii, care a adunat pe toți deputații orașelor Europei și Asiei, pentru a forma împreună cu ea un corp de jurisprudență univereală și uniformă. Justinian a încredințat numai unui singur corp de jurisconșulți, grija de a nu face un cod. Ea a încredințat sarcina aceasta mare națiunii, în-ași națiunii, jucând cu atâta dreptate pe câtă măreție, că oamenilor nu le trebuiesc date decât legi aprobate de ei, prevăzând că le vor respecta totdeauna, știind că ele sunt operele lor.“

În codul acela ea cheamă oamenii la compătimitate, la unitatea inspirată de natură, pe care tirania trebuie s'o înăbușe, îndepărtând supliciile acelea atât de crude, căutate și atât de disproporționate delictelor: în codul acela ea admite pedepsele ca folositoare societății, în-tr'acela ea interzice îngrozitorul usagiul întrebărilor, invenție odioasă pentru toate sufletele cinstite, împotriva rațiunii omenești, milei impuse de Dumnezeu însuși... Suverană absolută ea gemea contra sclăviei. Ea își pusese în gând să fie liberatoarea geniului omeneș: și opera aceasta mare nu o întreprindea prin însăși națiunea sa. Ea propuse marilor seniori ai imperiului său să devie și mai mari, comandând oamenilor liberi. Și ea dădu exemplul, dând drum liber cerbilor depe domeniul său...“

Citând pasagiul acesta, n'am vrut decât să dau o idee despre starea spiritului lui Voltaire în privința Caterinei II-a și în treacăt și o idee despre felul cum înțelegea Voltaire să scrie un panegiric.

(Va urma).

Viorica Dumbravă.

Moștenitorul Turciei în România. Din București ni-se scrie: Cu privire la vizita pe care Principele moștenitor al Turciei o va face M. S. Regelui Carol, se mai anunță că d. Papiniu, ministrul nostru la Constantinopol, a transmis, în persoană, o invitație din partea Suveranului nostru, principelui moștenitor Iussuf Izzeddin.

A. S. I. a răspuns că nu poate primi decât cu cea mai mare plăcere această invitație, care vine dela un monarh stimat și venerat.

Principele se va îmbarca în cursul săptămânei viitoare pe încrecișătorul „Medjidie“ cu destinația la Constanța.

Gronică Londoneză.

Londra 24 August n.

Incheiam Cronica precedentă cu nădăpdea pe care o dădeau veștile ziarelor la sfârșitul primei săptămâni a perioadei grevelor. Dar liniștea ce părea a se restabili atunci a fost ca liniștea ce precede furtuna.

Greva din Londra nu a fost însemnată numai prin ea însăși, ci, istoria conflictelor între capital și muncă o va considera ca una din grevele „sintetice” care poate să însemneze o nouă cotitură în calea evoluției sociale a Angliei. Căci, pe când îngrijorarea se întindea tot mai mult asupra Londrei, din Liverpool veneau vești ce căutau să adauge la neliniștea astel cauzată. Excese la care se dedeau greviștii în Liverpool au făcut necesare măsuri ce nu se cunosc în alte părți decât numai la alegeri... În Londra lucrurile păreau a se potoli, iar din Liverpool se cereau ajutoare pentru menținerea liniștei, care era serios amenințată, întru cât greva trecuse cu violență din prima ei fază către cea de a doua. Aceasta a silit autoritățile să impună primarului să cetească în piața Sfântului Gheorghe așa numitul Riot Act*).

Și pe când atențiunea tuturor era împărțită urmărind tratativele de împăcare în capitală și măsurile de siguranță în „cel mai internațional port” — a treia grevă începea să amenințe. Și nu era amenințare ușoară. Lucrătorii dela căile ferate începuseră să se miște. Amenințarea lor era mai de temut fiindcă între lucrătorii și direcțiile diferitelor companii de căi ferate — care aici sunt toate instituții absolut particulare — există neînțelegeri vechi. Autoritățile au căutat să împace lucrurile în nenumerate rânduri, dar fără un rezultat definitiv. Căci într-o țară ca Anglia, unde sunt în joc atâtea interese — fiecare dând naștere teoriei în puterea căreia să se poată menține — trebuie să se țină în seamă toți și să se respecte dreptul fiecăruia conform spiritului și tradiției pe care s'a întemeiat puterea ei. Astfel, încă dela 1896 există o lege de conciliațiune, fără să mai vorbim de legea arbitrajelor, ambele dând rezultate destul de multumitoare. Dar nici una din aceste măsuri nu a fost destul de eficace. La 1907 însă, în urma altor turburări, d. D. Lloyd George, pe atunci ministru al industriei și comerțului, reușise să obțină oarecare asigurare pentru bunul mers al căilor ferate prin angajamentul ce-ș lua lucrătorii și companiile față de acel ministeriu, prin semnarea unei înțelegeri. În puterea acestei înțelegeri atât lucrătorii, cât și direcțiile companiilor sunt legați până la 1913 de a referi ori ce diferend, ce s'ar ivi între ei, la un consiliu de conciliare înainte de a declara grevă sau a licenția pe lucrători. — Inșă din cauză că în timpul din urmă s'a exprimat în multe părți dorința că statul să ia asupra-și căile ferate, companiile ce le exploatează au căutat prin toate mijloacele să reducă ori ce cheltuieli la minimum posibil, așa ca să arate profit cât mai mare, spre a putea fi în stare să obțină un preț mai bun la răscumpărare. Căci prețul de răscumpărare se va calcula așa fel ca să nu micșoreze dividendă pe care o înscenează acționarii de azi ai Căilor ferate. Și e natural ca, pornind dela acest gând, direcțiile să fie nevoite să recurgă la ori ce mijloace. Modul cum au lucrat ele inșă a nemulțumit pe lucrători întru cât direcțiile nu

* „Riot” în englezește înseamnă „cel mai grav fel de rupere a păcii”. Consistă într-o turburare tumultuoasă a păcii de către o reunire de trei sau mai multe persoane, care cu intenția de a se ajuta unul pe altul în contra celor ce ar voi să li-se supună în executarea unei acțiuni de a lor, execută acea acțiune într-un mod turbulent și violent, spre spaima poporului în general. Când se întâmplă asemenea turburări autoritățile în virtutea legii de mai sus, „Riot Act”, care a fost notată la 1714, cetesc proclamația, încorporată în acea lege, în o piață publică. Prin aceasta se anunță poporul să se împrăștie în liniște la casele și afacerile lor. La din contra autoritățile sunt libere să întrebunțeze orice mijloace spre a stabili ordinea dacă până într-un ceas populația nu se liniștește dela sine.

s'au ținut de spiritul angajamentului semnat la 1907, ci l'au călcat, interpretând în favorul lor litra acelei înțelegeri.

Așa stau lucrurile când începură grevele. Și fiindcă direcțiile nu voiau să cedeze la început — ținând la interpretarea ce ei o dăduseră diferitelor clauze ale aceluși regulament — lucrătorii se îndârjiră tot mai mult. În cele din urmă, văzând că răzleț nu se poate face nimic au apelat la unire. După multă chibzuință trei mari sindicate ce cuprind o bună parte din lucrătorii căilor ferate și-au dat mâna formând un comitet al grevei în mâinile căruia se depuse soarta întregii mișcări. Acest comitet, întărit prin adesiunea unui al patrulea sindicat, trimite o notă tuturor direcțiilor companiilor la care se declarase greva prin care li-se dădea un termen de douăzeci și patru de ore pentru a lua măsurile necesare spre a împiedeca o grevă generală. Nota cerea direcțiilor ca în acest răstimp să se decidă a primi pe reprezentanții lucrătorilor, spre a hotări mijloacele prin care să se ajungă la aplanarea conflictelor cari dăduse naștere grevelor parțiale. Momentul fusese ales cum nu se putea mai bine. Dar direcțiile companiilor nu voiau să știe de nimic. Ele susțineau că trebuie să refere neînțelegerile la consiliile de conciliațiune. Lucrătorii însă nu erau mulțumiți cu ele, în nici un chip. Pericolul unei „catastrofe naționale” era iminent. Conferințe între autorități și lucrători nu duc la nici un rezultat. Oamenii sunt hotărâți în atitudinea lor. Dar nici companiile nu stau mai pe jos. Parlamentul adunat spre a-și hotări vacanța refuză să se împrăștie: „Solemn este singurul adjectiv de aplicat atitudinii Camerei Comunelor — spune corespondentul parlamentar al ziarului „The Daily News” — când, pentru prima oară în memoria contimporanilor, camera a refuzat să se împrăștie”.

În fața acestei situațiuni nu mai rămânea decât un singur lucru: să se ia măsuri pentru siguranța publică. Pentru menținerea siguranței guvernul a fost silit să recurgă la ajutorul armatei. Această intervenire a guvernului însă a dat loc la multe nemulțămiri și pentru câțva timp s'a crezut că ea va fi cauza căderii liberalilor dela cârma statului.

În sara de 17 August greva generală este declarată. 200.000 oameni lasă lucrul. Intreaga viață a Angliei e paralizată. Fabricile se închid. Proviiziunile încep a se sfârși. Foamea acum amenință întreaga țară. Manchester în special suferă grozav. Prețurile alimentelor se urcă la prețuri necunoscute. Un haos întreg.

Dar toamai când greutățile se înmulțeau guvernul lucra cu cea mai mare tensiune. După 51 ore, în sfârșit, în urma a nenumărate conferințe între ambele părți sub supravegherea autorităților — care însă n'au avut decât rolul de împăciunitor — greva se sfârșește prin semnarea unui document care nu e decât dovada triumfului dreptății.

Prin această înțelegere lucrătorii declară terminarea grevei; Cu toate că sindicatele au declarat oficial terminarea grevei turburările tot mai dau de lucru autorităților, mai ales la Liverpool. Companiile își iau angajamentul să nu se răsbune în nici un chip asupra greviștilor, iar ambele părți se obligă să ajute comisiunea numită spre a cerceta cauzele acestei neînțelegeri.

Regulamentul cercetării acestei comisiuni se va publica în rapoarte speciale, care de sigur vor avea o valoare neînsemnată.

Le vom urmări.

C.

Dr. VICTOR GRAUR.

Medic universal, medic școlar calificat, profesor de igienă.

Institut de dantistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22. — Etajul I
În fața palatului administrativ (comitatului)

Dela „Asociațiune”.

Concurs.

„Asociațiunea pentru literatura română cultura poporului român” va da pentru școlar 1911-12 următoarele burse:

1. Din „Fundatiunea Ioan Petran” burse anuale de câte 300 cor. pentru studenți universitari de naționalitate română, cari mează la una din facultățile universității Cluj. Cei împărțâșiți de bursă din această fundațiune vor fi obligați a lua parte la „M. studenților academici” din Cluj.

2. Din „Fundatiunea Ioan Gallianu Kecskes” o bursă de 120 cor. anual pentru elev de naționalitate română, care urmează vre-una din școlile medii din Transilvania. Se vor preferi, în înțelesul literilor fundațiunii descendenții familiilor Popu și Antoniu.

3. Din „Fondul Avram Iancu” o bursă de 100 cor. anual, destinată pentru tineri români dela școlile secundare.

4. Din „Fundatiunea Radu M. Răureanu” o bursă anuală de 80 cor. pentru elevii de naționalitate română, cari urmează școlile secundare din Ungaria.

Cererile pentru obținerea acestor burse vor înainta comitetului central al „Asociațiunii” (Sibiu, Str. Șaguna Nr. 6) până la Septembrie n. a. c. însoțite de următoarele acte:

- Certificat de botez;
- Certificat de studii în original sau copie legalizată (la universitari index) pe anul școlar trecut 1910-11;
- Certificat de paupertate; eventual
- Actele, cari se dovedesc înrudirea fondatorului.

Cererile întrate după termenul indicat, se vor lua în considerare.

Sibiu, 25 August n. 1911.

„Asociațiunea pentru literatura rom. și cultura popor. român.”

Andrei Bârsanu,
președinte.

Oct. C. Tăslăuanu,
secretar.

Aviz abonaților.

Abonații noștri cari nu și-au înnoit în acest an abonamentul pe semestrul al II-lea și anulul curent sunt rugați să binevoiască a-l înnoi ca să nu li-se întrerupă expedierea regulată a ziarului.

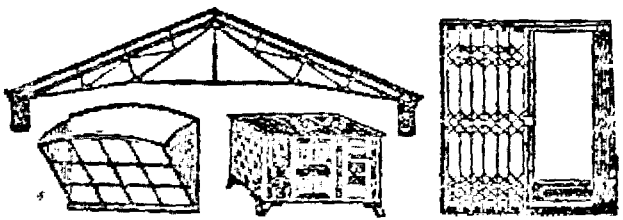
De-asemena sunt rugați toți abonații noștri în întârziere cu plata abonamentului să grăbiască cu achitarea sumelor care ne datoresc, ca să nu fim siliți a întrerupe trimiterea ziarului pe adresa lor.

Abonamentul la „Tribuna” este:

pe un an	— — — —	28.— cor.
pe 1/2 an	— — — —	14.— cor.
pe 1/4 an	— — — —	7.— cor.
pe 1 lună	— — — —	2.40 cor.

În România:

pe un an	— — — —	40.— cor.
pe 1/2 an	— — — —	20.— cor.

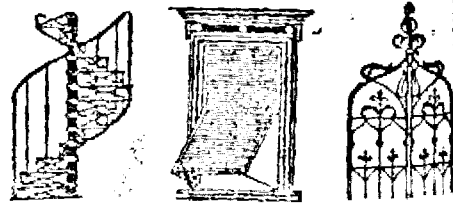

Szántó Dezső Nagyvárad, Szt. János-u. 25.

Iăcătuși pentru edificii.

Telefon 491. — — — — — Telefon 491.

Primul magazin industrial de rolete de lemn din
— — Oradea-Mare. — Atelier de ferărie. — —

INFORMAȚII.

ARAD, 26 August n. 1911.

— *Din cauza sfintei sărbători de Luni. numărul următor al „Tribunei” va apare Marți noaptea, la orele obișnuite.*

— **La Blaj.** Cetim în „Tel. Rom.” înalt-preasfințitul Domn Arhiepiscop și Mitropolit al nostru Ioan pleacă Duminecă d. a. la orele 4 și jumătate, cu trenul la Blaj, unde va sosi la orele 7 seara, pentru a participa la adunarea generală jubilară a „Asociațiunii”.

— **Buletin meteorologic.** Institutul meteorologic anunță scăderea temperaturii, cu ploi și furtuni.

Temperatura la amiază a fost de 27.2 C. în Budapesta, de 31.4 C. în Arad.

— **Sărbătorirea unui preot vrednic.** Citim în „Progresul” din Oravița: Părintele Ioanichie Neagoe, vrednicul preot ort. român, asesor consistorial și directorul bănei „Steaua” din Petrovaselo, unul dintre cei mai avântați apostoli ai propășirii poporului bănățean, un stâlp puternic al Românilor din Torontal, a fost sărbătorit Duminecă la 20 e. n. pentru netegăduitele sale merite, înrăboșate în cursul celor 30 de ani ai preoției sale.

Este un semn îmbucurător al vremii când vedem că și ai noștri încep a fi mai recunoscători față de povățuitorii și binevoitorii lor. Jubileul de Duminecă trecut al părintelui I. Neagoe, la care au participat, în afară de săteni — oștele sale, și o mulțime de Români buni din împrejurime, spre a se bucura de prăznuirea meritelor unui păstor care își pune sufletul pentru turma sa.

Ne alăturăm și noi acestui mic standard cultural, și în numele cititorilor noștri îi urăm din suflet merituosului jubilar: mulți ani cu bine!

— **Foc groaznic în Ludoșul-mare.** Ni-se scrie: Marți, în 22 August st. n., la ora 12 și jum. din zi izbucnit un foc groaznic în comuna noastră Ludoșul-mare. Focul ajutat de un vânt puternic, a nimicit edificiile economice alor 28 familii dimpreună cu toată recolta adunată în acest an. La 28 familii le-au ars și casele, scăpând sârmanii numai cu hainele de pe ei. Că focul nu s'a întins și mai tare, în urma vântului ce bătea, este a se mulțumi harnicilor pompieri din loc, cari sub comanda vrednicului, d. Roman Luca, au putut împiedeca la timp lățirea focului și mai departe.

— **Foc mare.** Din Bacamezen ni-se scrie: După căldură de câteva zile, astănoapte pe la orele 11 a slobozit o ploaie binefăcătoare, dar împreună cu tunete și fulgere îngrozitoare. La un moment fulgerul a lovit în casa primarului Filimon Titan, scuzându-i întreg avutul precum casa, prajdul, cina, bucate, vestimente etc. cu un cuvânt tot. Focul a trecut la vecinul Simion Capolnășan, la care ars grajdul, cocina și nătrețuri. A ars totul până la pământ. Nu s'a putut salva nimic. Din norocire scapă de om n'a căzut.

Nici unul din cei nenorociți n'a fost asigurat.

— **Ancheta orașelor din Germania contra mumpetei.** Seceta anului acestuia a nimicit în mare parte recolta din partea de jos a Germaniei, și ca și populația este amenințată de o mare lipsă de hrană și de alimentare. Pentru evitarea exploziunii acestei nenorociri, din partea agrarienilor, oștele din Germania au hotărât să țină un mare congres, pentru discutarea măsurilor, ce se vor lua în contra ridicării arbitrare a prețurilor alimentelor.

— **Libertatea de presă și congregația orașului Budapesta.** Detragerea dreptului de colportaj al ziarului „A Nap” a stârnit mari valuri în toate cercurile politice ungurești, cari par a se ști înclinați pentru libertatea netărmurită a presei. Interpelare în cameră, interpelare în consiliul

orășenesc al Budapestei, adunări de protestare în țară, toate având de scop răsturnarea guvernului. Nu principiul în sine a determinat pe acești numiți „liberali” să facă atâta zarvă în țară, ci setea după putere.

Mai nou, deputatul Vázsonyi Vilmos, membru în congregația orașului Budapesta a înaintat o interpelație consiliului orășenesc, care a hotărât ca să intre în discuția ei în ședința de Marți, când se va primi propunerea, ca interpelația să fie trecută la congregație. Astfel este prevăzut, că nedreptatea comisă față de ziarul „A Nap” va preocupa încă multă vreme cercurile „liberale” ungurești.

— **Miliția și socialiștii.** Ziarele germane aduc următorul caz hazliu, întâmplat în orașelul Rastatt.

În Rastatt, după cum se știe este multă miliție, prin faptul că orașul este un puternic fort. Populația are multe neplăceri din cauza mulțimii de soldați, cari ea ori unde, se uită de sus la „bagajul de civil”. Nu poate răzbi de ei în nici un loc, fie teatru, fie biserică, fie localuri de distracție.

Orașul are o baie pentru popor, care era să servească populației mai săacer. Căldurile aceste mari mână mulțimea de oameni, ca să se mai răcorească, dar spre marea lor nefericire, localul era zilnic ocupat de soldați așa că bietii muncitori se vedeau nevoiți să se reîntoarcă acasă, năcăjiți și înfierbântați.

S'au gândit unii, s'au gândit alții, cum să se scape de soldați, cari îi lipsesc de plăcerea de a se putea scălda și ei. După scurtă bătaie de cap le-a și venit ideea, ideea socialistă. Anume partidul social-democrat a publicat următorul apel:

„Clubul social-democrat. La baia populară va ține zilnic întruniri d. a. la ora 7 seara, până la orele 10. Rugăm tovarășii să participe în număr cât mai mare, deoarece în pauză se vor discuta chestii politice de actualitate”.

Apelul acesta ajungând la cunoștința comandantului, acesta a dat numai decât un ordin de zi, prin care interzice soldaților să se mai scalde la baia populară. Motivul? Armata nu poate lua parte la întruniri politice.

Apucătura a avut rezultatul așteptat. Pacienții cetățeni au putut și ei de acum înainte să se răcorească în orele libere, după o muncă oșitoare. Comandantul numai mai târziu a aflat de festa jucată lui, dar atunci era deja târziu. Demnitatea nu l-a lăsat să și retragă ordinul.

— **Monna Lisa.** Tabloul Giocondei nici astăzi nu a fost găsit. Nici măcar de urma lui nu s'a dat. Ziarele franceze fac fel de fel de supoziții, cari se desmint însă pe fiecare ceas. În fața Luvrului stau mii și mii de parisieni, cari așteaptă cu mare interes cele mai nouă știri despre dispariția admirabilului tablou al lui Leonardo da Vinci. Prefectul poliției parisiene, Lepine, socotește că tabloul nu a putut fi furat decât de un funcționar al Luvrului, dar sunt cari presupun și pe un erotomanic îndrăgostit de chipul ciudat al frumoasei Gioconda. Se spune că cu câteva zile înainte de a se fi observat furtul, funcționarul Luvrului au primit o scrisoare de dragoste adresată Giocondei, în care fiecare rând se începe cu: „Te iubesc Gioconda! Te ador!” Serisorile de felul acesteia sunt destul de obișnuite. Reporterii ziarelor au alergat de altfel și la vestita cămărușă Siva, care a profetizat că peste câteva zile Monna Lisa va fi găsită. Ea a și descris pe hot.

— **Barcă mână de pe țarm.** Pe Wannsee, lângă Berlin, se fac experiențe c'o barcă fără oameni în ea, mână de departe prin undulații electrice. Asemenea încercări s'au făcut și în Franța cu o barcă născocită de Eduard Branly. Cea germană se datorește lui Christian Wirth, pe care l'au ajutat doi ingineri specialiști, Beck și Knaus. Wirth e de meserie învățător în Nürnberg. Întâi a făcut experiențe la München. Pe malul lacului este o stație de telegrafie fără

sărmă. Poruncile ce se dedeau de acolo, se aduceau la cunoștința publicului prin semnale așa că ori cine se putea încredința că darca fără oameni pe ea asculta de imboldurile date din acea stație.

Barca are motor și acumulatori pe ea, undulațiile electrice dela stație numai deschid sau închid motorul și îndreaptă cîrma. Deși mai e nevoie de perfecționări, faptul sigur e că se pot mîna de departe torpiloare, aeroplane, baloane etc. și a face să arunce torpila la vreme etc.

— **O comună vrednică.** Din Șanaieu (Bihar, tractul Tinței) ni-se scrie că în toamna trecută școala gr-cat. română a fost închisă de autorități ca nefiind corăspunzătoare. În același timp, comuna a fost îndrumată să înființeze ea o școală comună ungurească.

La propunerea părintelui Nicolae Popa, consiliul comunal a hotărât însă, susținerea și mai departe a școlii românești, votând în același timp școlii un ajutor de 200 coroane.

— **Grav accident de automobil.** Miercuri noaptea, pe la orele 1, un grav accident de automobil s'a întâmplat pe șoseaua Ploiești-București, la un kilometru și jumătate depărtare de Ploiești, în împrejurările următoare:

Dinspre Ploiești, pe șosea, venea cu o viteză de 40 de kilometri pe oră, un automobil care era condus de șoferul Minculescu. Lângă șofer se afla un mecanic francez Gustav Diblio, iar în automobil se aflau trei persoane, între cari și un domn C. Iordănescu din București.

Pe șosea, la o depărtare de 1 kilometru și jumătate de oraș, mergea o căruță încărcată cu pepeni. Conducătorul căruței, un țaran se afla deasupra căruței și probabil că adormise, deoarece nu a auzit semnalele date de șofer. Cum distanța dintre automobil și căruță era prea mică, șoferul nu a putut opri mașina care izbi puternic căruța.

Automobilul s'a răsturnat în șanțul șoselei, iar căruța a fost asvârlită la o distanță de câțiva metri. persoanele cari se aflau în automobil au avut de suferit mai mult de pe urma acestui accident. Șoferul Minculescu s'a izbit cu capul de o piatră și a rămas aproape în nesimțire. Francezul Gustav Diblio, care se afla lângă șofer, s'a izbit așa de grav la tâmplă, încât a rămas mort pe loc. Cele trei persoane din automobil sunt de asemenea grav rănite.

Căruța a fost sfărâmată, iar unul din cai a fost omorât. Țaranul a scăpat neatins.

S'a telegrafiat la Ploiești pentru a se trimite ajutoare.

Cu un automobil, victimele accidentului, au fost duse la Ploiești și internate la spitalul Constantinesc.

Starea șoferului este extrem de gravă. Sunt puține speranțe ca el să scape cu viață.

— **Congresul de liberă cugetare.** În zilele dela 8—11 Septembrie, (adecă 26—30 August) a. c., va avea loc la Hamburg congresul de liberă cugetare monistă haeckeliană sub prezidenția marului savant prof. dr. Haeckel (Sena). Fac parte din comisiune, vor lua cuvântul și vor ținea cuvântări: prof. dr. Wilhelm Ostwald dela Leipzig, unul din cei mai mari chimiști mondiali, care a luat premiul Nobel 1909; prof. dr. Unna (Hamburg), sociologul erudit prof. dr. Arrhenius dela Stockholm, cel mai mare fizico-chimist al secolului care a luat premiul Nobel 1903, iar acum decurând a fost invitat și a ținut conferințele de chimie-fizică la Colegiul de Franța și alți numeroși savanți, filosofi și sociologi.

Scopul congresului este îndrumarea mentalității omenești, către Filosofia științifică și Morala națională — instrucția și educația liberă și laică a poporului, având ca singur luminător al satelor și orașelor: învățătorul și învățătoarea, institutul și institutoarea laică.

Pentru orice deslușiri a se adresa dlui dr. Thiron la Iași, delegat al biroului congresului pentru România.

Ludovic Faimann
croitor englezesc.

Recomandă atelierul său renumit în croiala hainelor, pardesiilor și paltoanelor. — Bogat asortiment în stoffe streine și indigene.
Serviciu prompt. — Prețuri ieftine!

Croitorie englezească
Lugoj, edificiul-Bazar,

Călătoria va avea loc dela Iași la Iena, (unde se va vizita Institutul și muzeul de Filogeneza al Prof. Haeckel și toate celelalte instituții culturale) și apoi la Hamburg.

La congresul dr. Thiron va vorbi ca delegat român despre: Libera cugetare și Monismul în România, precum și «Starea actuală a Religiei, Bisericii și Clerului ortodox-român».

— **Uragan în România.** Din Dorohoi se anunță: Un uragan ne mai pomenit s'a deslăntuit Miercuri seara pe la orele 7 asupra orașului cauzând pagube colosale.

Uraganul, însoțit de o grindină de mărimea nucilor, a cauzat adevărate ravagii în tot orașul, desvelind peste 50 case. Prea puține locuințe dintre cele cu coridoare au rămas nepăgubite de acest uragan spaimântător.

Numeroși arbori și stâlpi de telegraf au fost scoși din rădăcini, iar păsările de curte au fost ucise sau luate de furtună.

Comunicația pe străzi a devenit aproape imposibilă din cauza acoperișurilor, arborilor, stâlpilor de telefon și firelor telegrafice pe cari uraganul le-a svârșit pe drum.

Orașul a rămas astă noapte într'un complet întunec, producând o panică și o jale de nedescris printre locuitori.

Pretutindeni se văd numai ruine.

Comunicația cu județul este întreruptă, deoarece toate firele telefonice au fost distruse.

Cinci oameni au fost loviți de trăsnet.

Nu s'ar putea preciza pagubele cauzate de acest uragan ne mai pomenit, dar după toate probabilitățile ele trec de o jumătate milion.

— **Marinari dezertori.** Din Tulcea (România) se anunță: Pe malul mării în dreptul comunelor Zurilofea și Sarichioi și-a făcut apariția o îndrăzneată bandă formată din marinari dezertori.

Banda a devenit spaima pescarilor de prin partea locului pe cari i-a jefuit de bani și unelte de pescuit.

Administrația pescăriilor sesizând ministerul de interne, s'a ordonat formarea unei potere de pescari, sub conducerea revizorului Scarlat Le-rescu, care a plecat în urmărirea bandei.

Miercuri noaptea potera a împușcat pe unul din membri bandei.

Ceilalți bandiți stau ascunși în tufișurile din baltă și până acum nu s'a putut da de urma lor.

— **Documente triste.** Sub N-rul 356/1911 protopopul Peșteșului a adresat către preoții din tract următoarea cerculară:

Onorate Domnule! A sosit timpul, ca să se dovedească din partea preoției acestui tract alipirea curată față de persoana Prea Cuvioșiei; Sale D-lui vicar episcopesc, Vasile Mangra, acum în momentele grele, ce le străbatem, când P. C. Sa luptă din răspuțeri pentru binele și fericirea bisericii și școlii ort. române din Metropolie, — o luptă desinteresată, a cărei baze morale au fost cu vrășmășie și pe nedreptul atacată de o seamă de oameni, cari nu l-au înțeles.

Drept aceea frăția Ta ești provocat (?) să te prezinți la 18/31 August în opidul Aleșd, ca să-ți depui iscălitura sub o adresă de aderență, adresată Prea Cuvioșiei Sale.

Numai cine e greu bolnav pe pat poate lipsi, când este vorba de a adera la crearea unui viitor mai bun pentru biserică și școala ort. română.

Observ aici, spre orientare, că această scrisoare, la datul de azi, s'a trimis tuturor preoților din tractul Peșteșului, ca nimeni să nu lipsească dela datoria onoarei, în fața luptei ideale a Vicarului iubit.

Termenul întâlnirii la 18/31 August orele 9 a. m. ospătaria centrală din Aleșd. M. Telegd, 8/21 August 1911. Cu iubire frățească: Alex. Munteanu, protopop.

Acest biet Alexandru Munteanu e un om care era indicat pentru un rost mai superior și mai nobil în viața noastră bisericească, decât acela de satelit al tristei figuri din fruntea vicariatului orădan. E un document din cele mai dureroase al zilelor noastre acesta pe care îl iscălește rătăcitul protopop și de desvelește întreaga temeritate a unor conștiinți putrezite, cari chiar acum în preajma marelui praznic cultural dela Blaj, cutează să impună preoților, abuzând de autoritatea lor oficială, fapte de cea mai neagră trădare de neam. Blestemul suferințelor noastre să-i pedepsească.

x **Seminarul iuridic Dr. Geréb, Cluj, Str. Farkas** (lângă edificiul cel vechiu al teatrului). Pregătește pe lângă onorar mic, pentru examenele de drept, de stat, riguroase, de drept de stat, examene de avocat și de magistrat. În 3 luni se câștigă licența de doctorat. Fiind în pragul proiectelor de reformă a învățământului iuridic, e de dorit ca toți cei interesați să se adreseze spre binele lor la acest seminar, care înlesnește mult cariera advocațională.

x **Schimbarea ordinii examenelor iuridice.** În învățământul iuridic și ordinea examenelor de drept este în pragul unei esențiale reforme. Se-

cretarul de stat Balogh a declarat că reforma aceasta este cea mai imperioasă la apartamentul instrucției publice, și că se va niza ca să o legeze cât mai curînd. Nu este exclus ca să se introducă chiar prin ordinațiune.

Proiectul de lege despre prolongirea anilor de practică a candidaților de advocat este deja depus pe biroul Camerei. Proiectul va deveni în timp scurt lege, în sensul căreia practica se va urca cu 2 ani numărându-se dela doctorat. Așadar, cei cari au întârziat cu exemenle iuridice (examenle fundamentale, de stat, riguroase) să se grăbiască, deoarece noul plan are în vedere îngreunarea materiei, cerută cu multă precizitate de profesorii examinatori.

Tendința este evidentă, căci censorii pretind dela candidați tot mai mult. Cine poate, să înceapă dară a studia. Modul cel mai sigur de a satisface cerințelor, se află descris în cartea „A jogi vizsgák letétele” (ediția IV,) pe care o trimite gratuit Dr. Dobó, Cluj, Str. Bolyai 3.

x **Interesează numai pe părinți.** Cu începerea anului școlar, cumpără copiilor ghete anatomice, cari atât ce privește igiena picioarelor, cât și iefțineala sunt cele mai de recomandat. Se află de vânzare la filiala fabricii de ghete anatomice Moskovits. — Arad, Piața Independenței 18.

x **Cu începerea noului an școlar,** atragem atențiunea părinților asupra firmei Iuliu Hegedus, Arad, Piața Andrassy 15, unde se află de vânzare diferite articole pentru toaletă precum: perii de haine, păr și dinți, pieptene, săpun, praf de dinți, paste de dinți, cearțe, articole de flotaș, articole de piele și ghiozdane de școală. Asortiment bogat și prețuri ieftine.

— **Atragem atențiunea onor. noștri cetitori** asupra anunțului Menyhart et Gomp., prăvălie de pardesuri de dame publicat pe pagina ultimă a ziarului nostru.

Mișcare culturală și socială.

— Petreceri, concerte. —

28 August n.

Risculița: Teatru («Ură și dragoste») urmata de joc în ospătaria dlui A. Risculița. Inceputul la orele 8 seara.

Leon Tolstoi.

93

RĂȘBOIU ȘI PACE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Corbul.

(Urmare).

Pierre, cu un zâmbet duos de căință, cu brațele și picioarele despărțite, îi oferea lui Dolohow latul său piept, privind la el cu tristeță. Toți martorii închiseră ochii; în aceeași clipă auziră detunătura, și strigătul răutăcios al lui Dolohow:

— Greșit!

Dolohow căzu istovit în zăpadă, cu fața la pământ.

Pierre își infipse mâna în păr și alergă în pădure, în mijlocul zăpezii, rostind cuvinte fără șir.

— Prost... prost!... mort!... minte!...

Neswitzski dete fuga după el și l' duse acasă.

Rostow îl transportă pe rănit, cu ajutorul lui Demisoff.

Dolohow cu ochii închiși sta în fundul saniei fără a răspunde la întrebările ce i-se puneau. Dar când sosiseră în oraș, el se deșteptă deodată, își ridică capul cu greutate și luă mâna lui Rostow. Nicolae fu izbit de expresia de duioșie extaziată pe care o luase chipul lui Dolohow în aceea clipă.

— Ei, cum te simți? întrebă Rostow.

— Rău! Dar nu e vorba de mine. Unde suntem? așăgă el cu glasul găfăitor. La Moscova? Mie nu-mi pasă, dar pe dânsa o s'o omoare, o s'o omoare...

— Pe cine? întrebă Rostow.

— Pe mama, pe maica mea iubită.

Dolohow plânse, stringând mâna lui Rostow.

După ce se mai liniști, îi explică lui Nicolae că se-

dea la mama lui, și dacă ea-l va vedea pe moarte, nu va putea îndura o așa lovitură. El îl imploară pe Rostow, să dea fuga înainte, ca s'o pregătiască.

Rostow plecă, și astfel află pentru prima oară că craiul și bătăușul Dolohow, locuia la Moscova împreună cu bătrîna lui mamă și cu o soră gheboasă, și că era pentru ele fiul cel mai duos și fratele cel mai bun.

VI.

Lui Pierre i-se întâmplase foarte rar în ultimul timp să fie singur cu nevasta lui; la Petersburg ca și la Moscova, casa lor nu se mai golea. În noaptea după duel, el nu dormi în odaia lui, ci rămase în cabinetul cel mare, unde murise bătrînul conte. El se întinse pe divan și încercă să doarmă, ca să uite ce se întâmplase, dar nu reuși. O vijelie de sentimente, de gânduri și de amintiri îl împiedecă, nu numai să adoarmă, ci chiar să stea liniștit pe același loc. El părăsi divanul și începu să se plimbe prin odaie; își revedea nevasta, așa cum o văzuse după nuntă, cu umerii goi, cu privirea obosită și voluptoasă, și alături de ea chipul drăguț, batjocoritor și obraznic al lui Dolohow, așa cum îl văzuse la banchet, și chipul lui Dolohow palid și suferind, așa cum îl zărise când se răsuci în loc ca să cadă pe zăpadă, după duel.

— Ce s'a întâmplat oare? se întreba el. L'am ucis pe amantul, da, amantul nevastei mele. Și pentru ce? Cum am ajuns eu la această extremitate.

El își chemă feciorul și-i porunci să-i umple cuferile, ca să poată pleca a doua zi; căci nu putea să-și închipuiască cum va vorbi de aci încolo cu nevasta-sa. Se hotărî deci să plece, după ce-i va lăsa o scrisoare prin care o va înștiința că era hotărît să se despartă de ea pentru totdeauna.

Când feciorul intră dimineața ca să-i aducă cafeaua, îl găsi pe Pierre adormit pe divan, cu o carte deschisă lângă dânsul. Pierre se trezi, privind multă vreme în juru-i cu un aer speriat, neștiind unde se află.

— Contesa întreabă pe Excelența Voastră dacă puteți primi.

Dar înainte ca Pierre să fi putut hotărî răspunsul, contesa intră în odaie, calmă și maiestuasă. Ea purta o rochie de casă de satin alb, brodat cu argint, și zilele ei grele înconjurau de trei ori capul ei încântător. Păstrindu-și liniștea neturburată, ea tăcu din gură până ce ieși feciorul cu ceașca de cafea. Ea cunoștea duelul din ajun și de aceea venise.

Pierre o privea prin ochelari cu timiditate. Ea se așeză, ci-l privi cu un zîmbet disprețuitor. După ce se văzură singuri, ea-i zise cu severitate:

— Ei bine! ce aflai? Ce faptă nouă ai săvârșit? Nu-mi răspunzi? Ce cavalier grozav ești dta! Ce înșelănează acest duel? Ce ai vrut să dovedești cu asta? spune-mi, te rog?

Pierre se întoarse greoi pe divan, deschise gura dar nu putu răspunde.

— Dacă nu vrei să-mi răspunzi, să-ți spui eu dta! Ai crezut tot ce ți-s'a spus. Ți-s'a spus....

Elena isbueni în ris.

— Ți-s'a spus că Dolohow e amantul meu.

Ea rosti acest cuvânt în franțuzește, fără cesă și ușoară ezitare.

— Asta ți-s'a spus, și dta ai crezut. Și ce ai dorit cu acest duel? Că ești un neghiob? Dar toată știa asta de mult. Cum o să se sfârșească toate acestea? M'ai făcut de ris în Moscova, toată lumea o să știe că fiind beat ai provocat fără de pricină pe un om sub toate raporturile îți este superior.

Ea se încălzea, înălțând glasul din ce în ce mult.

BIBLIOGRAFII.

A apărut și se găsește de vânzare la „Librăria Tribuna”:

- Adam*: Vorbe de clacă. 2.—
de Balzac: Amorul mascat sau nesocotința
 creiere. —30.
Agârbiceanu: Prăpastia. —30.
Agârbiceanu: In clasa cultă. 1.80.
Agârbiceanu: Două iubiri. 2.—
Agârbiceanu: In întunec. 2.—
Goga: Poezii. Operă premiată de Acade-
 Română. 1.—
Goga: Poezii. 2.—
Goga: Ne chiamă pământul. Poezii. 2.—
Iorga: Istoria Românilor în chipuri și
 e. 2.50.
Iucura Dumbravă: Haiducul, tradus de T.
 ed. II. 2.—
Codru Urăușanu: Călătoriile unui român
 în țară și străinătate (1835—44). (Pe-
 sul Transilvan), ed. prefăcută în stilul li-
 de astăzi de Constantin Onciu, cu o prefață
 Iorga. 1.50.
Gh. Dimitrescu (Aldem), profesor: Din
 ania. Intre școala primară și serviciul mi-
 1.—
Dostoevski: Crimă și pedeapsă (Rascol-
), 2 volume 4.—
C. Moruki: Instrăinații. Studiu social, în
 de roman. 2.—
Ioan Dragoslav: Nuvele. 2.50.
Ștefan Lungianu: In sărbători (Nuvele). 1.50.
Ștefan Bullag: Feciorul și alte nuvele. 1.50.
Iorga: Oameni cari au fost. Amintiri și
 mări cu 500 pagini a 3 cor.
Grămadă: Din Bucovina de altă dată.
 istorice. a 20 fil. plus 5 fil. porto.
Ștefan Pavelescu: Poezii. a 3 cor. plus 20
 porto.
Tolstoi: Plăceri vinovate. 30 fil.
Ștefan Goriki: Mama. Roman. 2.50.
Ștefan de Maupassant: Dolofana. 0.30.
Moldovan: Ardealul. I. Ținuturile de pe
 1.80.
Dionisie Moldovan: Advocatul poporal
 2.50, legat de lux 3.50.
Thomas Carlyle: Eroii. Cultul eroilor și e-
 în istorie 2.20.
Ștefan Russu Șirianul: Schițe și nuvele in-
 30

- Constanța Marino Moscu*: Ada Lazu 2.—
Ioan Dragoslav: Povestea trăsnetului —30
Al. Ivan Constantinov: Bai-Ganciu sau mi-
 nunate povestiri despre un bulgar de zilele noas-
 tre. Trad. de St. G. Sergent —60.
D. Anghel: Fantome 2.—
Fl. Cristescu și I. C. Bratu, institutori: Me-
 todica învățământului primar. Insoțită de o scri-
 soare a dlui P. Dulfu, profesor de pedagogie 6.—
M. Sadoveanu: Apa morților. Roman. 2.—
Vasile Pop: Iubirea e biruitoare. 2.—
I. Slavici: Vatra părăsită. Nuvelă din popor
 1.—
Delavrancea: Luceafărul. Dramă în 5 acte
 2.50.
A. Cotruș: Poezii. 1.—
D. Zamfirescu: Anna. (Ceeace nu se poate)
 2.—
E. Zola: Nuvele. —404.
H. Stahl: Bucureștii ce se duc. Cu 97 ilustra-
 țiuni originale. 2.50.

La librăria Tribunei se află de vânzare Cuvântări
 bisericești de Massilon episcop de Clermont. Trad. de
 I. Geț protopop gr.-cat. Volumul I costă 5 cor., iar vo-
 lumul II 3.40 cor.

Nicolae Mazere profesor în Iași Harta
 etnografică a Transilvaniei în mărime de
 107—97 cm. Bucata costă cor. 4, cu su-
 pliment cor. 6.50.

De N. Rădulescu Niger:

- De pe urma beției, comedie în 2 acte. . . —40
 Păcălă argat, comedie în 2 tablouri. . . —40
 Păcatele lui Gânju, piesă în trei tablouri. —50
 Povestea vorbei, piesă în 1 act . . . —50
 Talpa iadului, comedie în 2 acte. . . —40
 Vulean I. Dela sate. Nuvelă și schițe . . 1.—
 „ „ Lira mea. Poezii 2.—
 „ „ „ „ „ obicinuită 1.50
 „ „ Ștefan cel tinăr. Tragedie în 5
 acte și 3 tablouri 1.40
 „ „ Insurătilă. Monolog —10
 La crăciun, dramă în 3 acte —30

La Librăria „Tribunei” să află de vânzare lo-
 suri dela „Reuniunea Femeilor Române”. Bucata
 Cor. 1 + 10 fileri porto. Recomandat 35 fileri.

La Librăria „Tribuna” se află de vânzare ur-
 mătoarele albumuri:

- Al doilea capitol din contabilitatea dublă*.
 Afaceri de bancă, 8° mare, 70 pagine. Cor 1.
*Brocent, Promil, Interese și teoria conturi-
 lor curente*. Ediția a doua, prelucrată și comple-
 tată, 8° mare, I—IX+160 pagine. Cor. 3.
Curs complet de corespondență comercială,
 cu explicarea termenilor comerciali. Ediția a
 doua prelucrată și augmentată, 8° mare, I—X
 +322 pagine. Cor. 3.50.
*Puncte nouă de vedere la Calcularea Contu-
 rilor Curente*. Cor. —.60.
 La comanda să se adauge și cheltuielile de
 poștă (porto).

La Librăria Tribunei să află de vânzare urmă-
 toarele dicționare:

- Sab. Pop. Barcianu*. Dicționar român-german.
 Ed. IV. îndreptată (1910) cu 742 pagine broșat
 Cor. 6.40, legat în pânză 8.—
 Dicționar german-român. Ed. III. cu 1.018 pag.
 broșat Cor. 8.— legat în pânză 10.—
Teochar Alexi. Dicționar German-Român. Ed
 VI. prelucrată și completată cu 747 pagini à Cor
 6.50.
 Dicționar portativ român-german cu indicațiu-
 nea pronunțării după sistemul fonetic al metodei.
 Toussaint Langenscheidt. (1911) de prof. Dr.
 Ghiță Pop legat în pânză cu 508 pagini Cor.
 2.40,

Ion Ghetie director gimn. Dicționar Român-
 Maghiar pentru școală și privați à 6.—

Dicționar Maghiar-Român pentru școală și pri-
 vați (cu 802 pag.) Cor. 10.—

L. E. Sinigaglia profesor public. Dicționar
 complet Româno Francez cu 916 pagini Cor. 5.
 legat în pânză 6.—

Urechă Dictionnaire Francais-Roumain (780 pa-
 gini) broșat (Bibl. pentru toți) Cor 3.90 legat în
 pânză 5.—

D. Calligari — Valsamachi profesor la liceul
 „Mihai Viteazul”. Dicționar Englez Român broșat
 (Bibl. pentru toți) cu 525 pagini 3.30

Dicționar universal al limbei române de Lazăr
 Șăineanu. Ed. II. cu totul prelucrată și adăugită.
 Ortografia Academiei Române 990 pagini à Cor. 8.

Silvestru Moldovan și Nicolae Togan. Dic-
 ționarul de localități cu populațiune română din
 Ungaria cu 352 pag. à 5 Cor.

„hm! mugi Pierre fără să o privească și
 să o singură mișcare.
 „Ce te-a făcut să crezi pe dta că el era aman-
 dat? Poate fiindcă-mi plăcea societatea lui? Dacă
 ai fi inteligent și mai amabil aș prefera-o pe a
 ta.”
 „Nu-mi vorbi, murmură Pierre cu vocea înăbușită,
 vorbește-mi, te rog.
 „De ce să nu-ți vorbesc? Vreau să-ți spun
 câteva ori care femeie ar avea un soț ca dta, și-ar
 fi un amant; dar eu n'am făcut asta.
 „Vreau să-i vorbesc: el îi aruncă o căută-
 țură care ea n'o înțelese. In clipa aceea Pierre su-
 puse, gâtul i-se strîngea, nu putea să
 simțea că trebuia să facă ceva pentru a pune
 în mișcare chîn; dar ce avea el poftă să facă il in-
 terese.
 „Nu face mai bine să ne despărțim, grăi el cu
 o voce răfăitor.
 „Nu ne despărțim? Foarte bine, dar să-mi dai
 din averea dtale. Să ne despărțim! iată cu
 dumnealui că mă sperie!...
 „Sări de pe divan și se îndreptă cătră ea.
 „Nu se.
 „Să te omor! strigă el.
 „Nu măna pe placa de marmoră a mesei și cu
 mâna-l uimi și pe el făcu un pas înainte, agi-
 tându-se în văzduh.
 „Nu palidă de groază, scoase un țipăt și fugi de
 la bătrînului Bezukhow se deșteptase în fiul
 și simți voluptatea și beția furiei. El aruncă
 marmora, care se sparse, și cu pumnii strînsi
 după Elena răcnind:
 „Măcar! cu o voce așa de teribilă încât toți cei
 din jurămurară de groază.

Dumnezeu știe ce crimă ar fi săvârșit Pierre în
 acele clipe dacă nevastă-sa n'ar fi părăsit odaia fu-
 gind.

Opt zile mai târziu Pierre semnă un act prin care
 ceda soției lui toate proprietățile lui din Rusia de sus,
 ceea ce forma mai mult de jumătate din averea sa.
 Apoi plecă singur la Petersburg.

VII.

Se scuseră două luni de zile de când sosise la Lys-
 sngory vestea infringerii dela Austerlitz și aceea a dis-
 apariției prințului Andrei. Cu toate cercetările făcute,
 trupul său nu putu fi descoperit, iar numele lui nu
 figura pe listele prizonierilor căzuți în mâna France-
 zilor.

Rămănea o singură nădejde: poate că prințul An-
 dreii fusese cules de locuitorii din partea locului și se
 găsea murind sau convalescent, singur în mijlocul
 străinilor, și fără a avea puterea să dea vești des-
 pre el.

Ziarele care-l înștiințaseră cele dintâi pe bătrînul
 prinț de infringerea dela Austerlitz spuneau, ca în
 totdeauna, foarte scrupulos și foarte vag „că după lupte
 strălucite trupele rusești au fost nevoite să bată în re-
 tragere, și că cu această retragere, s'a operat în cea
 mai bună ordine”. Bătrînul prinț înțelese din această
 veste că armata rusă fusese înfrântă. După o săptă-
 mână el primi o scrisoare dela Kutuzow, care-i anunța
 soarta lui Andrei:

„Fiul dtale, seria Kutuzow, a căzut sub ochii mei,
 cu drapelul în mână, un erou demn de tatăl și de pa-
 tria sa. Spre marca mea durere și aceea a întregii
 armate, nu se știe încă până acum dacă trăiește sau
 dacă a murit. Să păstrăm speranța că fiul dtale este
 încă în viață, căci în cazul dimpotrivă ar fi fost men-
 ționat printre ofiterii găsiți pe câmpul de bătăie și a
 căror listă mi-a adus-o parlamentul”.

Bătrînul prinț primise această scrisoare seara târ-
 ziu, fiind singur în cabinetul său. A doua zi el își
 făcu ca de obicei plimbarea sa de dimineață, dar nu
 adresă cuvântul nici regisorului, nici arhitectului, nici
 grădinarului, cu toate că părea foarte mâniat. Când
 prințesa Maria intră la dânsul, ca întotdeauna îl găsi
 în fața strungei; dar ca în totdeauna el nu o privi.

— Ah! prințesa Maria! făcu el deodată aruncându-și
 unealta. Roata urma să se învârtească. Prințesa Maria
 își aduse des aminte mai târziu de sbârâitul roții care
 se confunda în mîntea ei cu cele ce se întâmplară în
 aceea zi. Ea se apropie de tatăl ei și când îl văzu chi-
 pul se simți prinsă de slăbiciune. După fața părintelui ei
 care nu era nici tristă nici abătută, ei răutăcioasă
 și puțin naturală, prințesa înțelese că o mare nenoro-
 cire o păștea, cea mai mare nenorocire pe care o avu-
 sese până atunci, o nenorocire ireparabilă: moarte
 unei ființe iubite:

— Tată! Andrei? întrebă ea.

— Am primit vești. Nici printre prizonieri nici prin-
 tre morți. Kutuzow mi-a scris, strigă el cu o voce lă-
 trătoare ca și cum ar fi vrut să-și gonească fiica cu
 acest strigăt. — E mort!

Prințesa nu leșină. Ea era palidă mai dinainte, dar
 cum auzi cuvintele tatălui său chipul ei se schimbă și
 în frumozii ei ochi luminoși străluci o bucurie supe-
 rioară, independentă de tristotele și de bucuriile lă-
 meste. și bucuria asta se răspândi peste imensa durere
 pe care o simțea. Ea pierdu ori ce teamă față de tatăl
 ei, se apropiă de el, îi luă mâna, îl atrase cătră dânsa
 și înconjură cu brațele gâtul uscat și musculos al
 bătrînului.

(Va urma).

Poșta Administrației.

Petru Cira, Toracul-mic. Am primit 14 cor. abonament până la 1 Octombrie 1911.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.
„Tribuna“ institut tipografic, Nichin și 1918.

B I S Z
MIKSA
fabrică de
MOBILE

in

Oradea-mare-Nagyvárad

Calsa Rákóczi-ut No 14.
(Lângă Apolo).

Atelierul de dentură
Radu Novák
Arad, Tököly-tér 7.
Etagiul I.

Gruber Dezső
magazin de pălării și articole de modă pentru bărbați.
Gluj—Kolozsvár.

Colțul străzii Wesselényi și Szép, vis-à-vis cu hotelul »Fészl«.

Noutăți în diferite soiuri de

PĂLĂRII

de domni și copii, albituri, cravate și toffelul de articole. — Prețuri solide. — Serviciu conștiincios.

Comandele din provincie se execută prompt și francate.

50 măgi m. struguri

sunt de vânzare în mic și mare. Coșara de 5 klg. 4 Cor. — A se adresa lui

Ioan Popescu,
Măderat (Magyarád).

AVIS!

Aduc la cunoștința mult on. public că cu datul de 1 August 1911, mi-am transmutat locuința în Arad, (Deák Ferencz-utca nr. 36, Telefon 850), unde am preluat conducerea agenturii generale pentru Arad și jur a băncii de asigurare »THE STANDARD«.

Cu toată stima
Anastasiu Demian,
secretarul băncii de asigurare
»THE STANDARD«.

Acunț.

Intr'o comună mare nemțească (Oreșal) cu țîrg de 2-ori la săptămână cu o împrejurime foarte mare și bogat se află de vânzare din cauza unei alte întreprinderi

o prăvălie

de modă, manufactură și galanterie.

Condițiunile sunt foarte ușoare. Ofertele sub Nr. «1000» sunt a se adresa la administrația Tribunei, Arad.

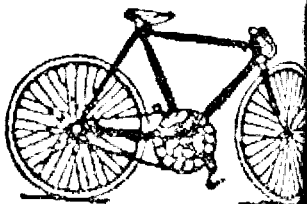
Câștig mare!

Pentru vinderea unui obiect ce se învințiază aproape în fiecare casă

se caută agenți

(bărbați sau și femei) atât în Arad cât în comitatul Aradului cu plată fixă și comisie mare. Cari dispun și de cauzie vor fi încredințați și cu incassare. Oferte cu referențe să se trimită la administrația »Tribuna«.

Bicicletele de renume mondial:
THE CHAMPION
și **PREMIER**
cu osie campanilă

roată automată (cu frînă liberă) se vând pe garanță de 3 și 5 ani cu prețul original a fabricii fără de nici o ridicare de preț în rate lunare de 12 și 15 cor. precum și

— părți alcătuitoare pentru biciclete ca gumă interioară și exterioară prima calitate, nerie, lampe, pedale, lanțuri, roată automată, etc. În urma circulației mari unde în toată Austro-Ungaria trimite și în provincii cu preț foarte mic — în mare cu preț original de fabrică

Láng Jakab și fiu

mare comerciant de biciclete și părți alcătuitoare

Budapesta, VIII., József-körut 41.

Filiale: Baross-tér 4 și în Buda, II., Margit-körut

Catalogul de lux cu 1000 de chipuri se trimite

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARĂ.

1910.		1911.	
7 August		30 Iulie	5 August
ACTIV			
145 248 888	102 433 388 Rezerva metalică aur	129 209 525	173 301 832
	42 815 500 » trate aur	52 078 000	181 870 000
588 213	Argint și diverse monete		707 958
91 058 235	Portofoliu român și străin		104 956 930
29 662 302	(*) Impr. pe ef. publice	8 016 300	129 000 000
	» în cont curent	12 844 145	20 779 810
11 999 924	Efectele capitalului social		20 800 000
14 720 535	Efectele fondului de rezervă		11 999 611
3 107 121	» » amort. imob. și mașin. de imprim		17 756 777
6 001 378	Imobile		4 275 121
714 018	Mobilier și mașini de imprimerie		6 031 720
185 433	Cheltuieli de administrațiune		741 627
116 486 120	Depozite libere		180 250
30 251 353	Conturi de valori		117 617 302
54 260 157	Conturi curente.		28 142 665
504 283 677			75 311 718
			561 802 015
			573 000 000
			12 000 000
			30 437 233
			4 529 588
			369 697 810
			2 446 952
			343 888
			117 617 302
			24 729 842
			561 802 015
			573 000 000
			12 000 000
			30 437 233
			4 529 588
			369 697 810
			2 446 952
			343 888
			117 617 302
			24 729 842
			561 802 015
			573 000 000
			12 000 000
			30 437 233
			4 529 588
			369 697 810
			2 446 952
			343 888
			117 617 302
			24 729 842
			561 802 015
			573 000 000
			12 000 000
			30 437 233
			4 529 588
			369 697 810
			2 446 952
			343 888
			117 617 302
			24 729 842
			561 802 015
			573 000 000
			12 000 000
			30 437 233
			4 529 588
			369 697 810
			2 446 952
			343 888
			117 617 302
			24 729 842
			561 802 015
			573 000 000
			12 000 000
			30 437 233
			4 529 588
			369 697 810
			2 446 952
			343 888
			117 617 302
			24 729 842
			561 802 015
			573 000 000
			12 000 000
			30 437 233
			4 529 588
			369 697 810
			2 446 952
			343 888
			117 617 302
			24 729 842
			561 802 015
			573 000 000
			12 000 000
			30 437 233
			4 529 588
			369 697 810
			2 446 952
			343 888
			117 617 302
			24 729 842
			561 802 015
			573 000 000
			12 000 000
			30 437 233
			4 529 588
			369 697 810
			2 446 952
			343 888
			117 617 302
			24 729 842
			561 802 015
			573 000 000
			12 000 000
			30 437 233
			4 529 588
			369 697 810
			2 446 952
			343 888
			117 617 302
			24 729 842
			561 802 015
			573 000 000
			12 000 000
			30 437 233
			4 529 588
			369 697 810
			2 446 952
			343 888
			117 617 302
			24 729 842
			561 802 015
			573 000 000
			12 000 000
			30 437 233
			4 529 588
			369 697 810
			2 446 952
			343 888
			117 617 302
			24 729 842
			561 802 015
			573 000 000
			12 000 000
			30 437 233
			4 529 588
			369 697 810
			2 446 952
			343 888
			117 617 302
			24 729 842
			561 802 015
			573 000 000
			12 000 000
			30 437 233
			4 529 588
			369 697 810
			2 446 952
			343 888
			117 617 302
			24 729 842
			561 802 015
			573 000 000
			12 000 000
			30 437 233
			4 529 588
			369 697 810
			2 446 952
			343 888
			117 617 302
			24 729 842
			561 802 015
			573 000 000
			12 000 000
			30 437 233
			4 529 588
			369 697 810
			2 446 952
			343 888
			117 617 302
			24 729 842
			561 802 015
			573 000 000
			12 000 000
			30 437 233
			4 529 588
			369 697 810
			2 446 952
			343 888
			117 617 302
			24 729 842
			561 802 015
			573 000 000
			12 000 000
			30 437 233
			4 529 588
			369 697 810
			2 446 952
			343 888
			117 617 302
			24 729 842
			561 802 015
			573 000 000
			12 000 000
			30 437 233
			4 529 588
			369 697 810
			2 446 952
			343 888
			117 617 302
			24 729 842
			561 802 015
			573 000 000
			12 000 000
			30 437 233
			4 529 588
			369 697 810
			2 446 952
			343 888
			117 617 302
			24 729 842
			561 802 015
			573 000 000
			12 000 000
			30 437 233
			4 529 588
			369 697 810
			2 446 952
			343 888
			117 617 302
			24 729 842
			561 802 015
			573 000 000
			12 000 000
			30 437 233
			4 529 588
			369 697 810
			2 446 952
			343 888
			117 617 302
			24 729 842
			561 802 015
			573 000 000
			12 000 000
			30 437 233
			4 529 588
			369 697 810
			2 446 952
			343 888
			11

**Cancelarie administrativă
și birou de informațiuni
în Budapesta.**

Se dau informațiuni în toate afacerile
obșnuite, extraprocesuale, administrative și co-
mune, mijloacesc împrumuturi personale, hipo-
tecare și amortizaționale ieftin și în scurt timp;
se ocupă de cumpărări, vânzări, exarendări de bu-
mașini motoare și alte rechizite economice;
se ocupă de parcellări de moșii, exoperez ajutoare de
păcură pentru preoți, învățători, școale și pentru
obținerea de izlaze și pășuni; efectuează totfel
de comenzi comerciale eventuale și la bursă
și, pe lângă taxe moderate și anticipația
pentru corespondență.

Dr. Constantin Manea,
advocat diplomat
Aggteleki-u. 10., I. 7. Telefon 171-27.

Ce faceți băieți? — Tata ne-a
dat voie! Căci fumăm doar tuburi veri-
tabile Antinicotin firma „JACOBI“
cu tutii de lemn

Și zău! Sunt veritabile numai cu inscrip-
ția „JACOBI“.

„NER“ cremă neunsuroasă.

Un nou pro-
genic pentru
fața și infir-
mitatea feței. —
și pețele gal-
bubele prici-
le infierbân-
tă și alte
deficiențe de piele.
Aceasta ziua
se folosesc mult
cu succes.
1 coroană.

„ner“ pudră. E non plus ultra pudrei. Bună la
baluri, saloane și de zilnic folos.
Se opere încrețurile și e cu totul nesticăcioasă în
roza, albă și cremă 1 cutie 1 coroană.

„ner“ săpun 1 bucată 60 fileri.

„ner“ pastă pentru dinți 1 doză, 1 cor.

„ner“ apă pentru gură Bună pentru dinții
scorburoși și gin-
getoși, contra mirosului greu de gură. 1 sticlă
jumătate sticlă, 80 fileri.

„ner“ esență pentru păr Excelentă pentru
înlăturarea mă-
contra căderii părului 1 sticlă, 1 cor. 30 fileri.

„ner“ pomadă pentru creșterea părului. 1 te-
glă 2 coroane.

„ner“ vâpșeală pentru păr pentru a colora în
negru, brunet ori
părul sur și cărunt. Nereușita colorii e exchisă
unde să se noteze că părul înărunțit în ce culoare
se vâpșească (negru brunet). Un carton 4 coroane

„ner“ apă care face părul blond
vâpși în timp scurt, în băl, auriu, părul blond,
ar și brunet ori negru. 1 sticlă 4 cor.

și zilnică expediție cu poșta. — Telefon 476.

Conjurarea contrafacilor numai „Preparatele
Wolf laner“ leșite din farmacia sa ca valoare și se
pot căpăta la

„Maria ajutătoare“ alui Rudolf
Temesvár, Gyárváros F6-ut 70.

KLINGE ANTAL

pictor bisericesc și de icoane sfinte în
Nagyvárad, Szent János-u. 11.

Pregătește gratis tot felul de pla-
nuri pentru iconostase și plafoane

bisericești.

Ține în depozit cruci mari pen-
tru drumuri de țară și dulcie.

Iosif Mendel

fabricant de mobile în Alba-Iulia
Gyulafehérvár.

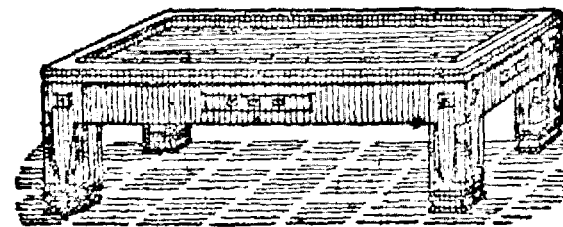
Recomandă în atenția Onoratului
public magazinul său bogat asortat

Serviciu prompt, prețuri
ieftine, garanță deplină.

— Premiata la expoziție cu medalie de aur. —

**H. PÁLLÁN succesor
Styászni József**

prima fabrică ardeleană de biliarde și țimplărie în
Kolozsvár, Dávid Ferenc-u. 3.

Primește aranjarea completă a cafenelelor.
La cerere trimite instalatorul de biliarde și în
provincie. — Ține mare asortiment de biliarde
noui și vechi, bile, cheuri, etc. — Firma fondată
la 1875. — La dorință face și țirg de schimb.

M. Schromm

mehanic

Brașov—Brassó
Hosszú-utca No. 27.

Recomandă în atențiunea onor. public
din loc și jur

marele său atelier mehanic

aranjat în Brașov, Hosszú-utca 27, unde
se efectuează tot-felul de lucrări atingă-
toare în aceasta branșă, precum:

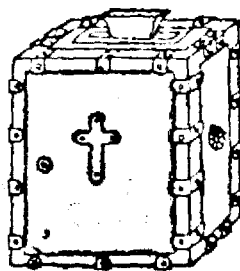
mașini de cusut, biciclete,
gramofoane și apaducte,

pe lângă prețurile cele mai convenabile
și execuție solidă și punctuală.

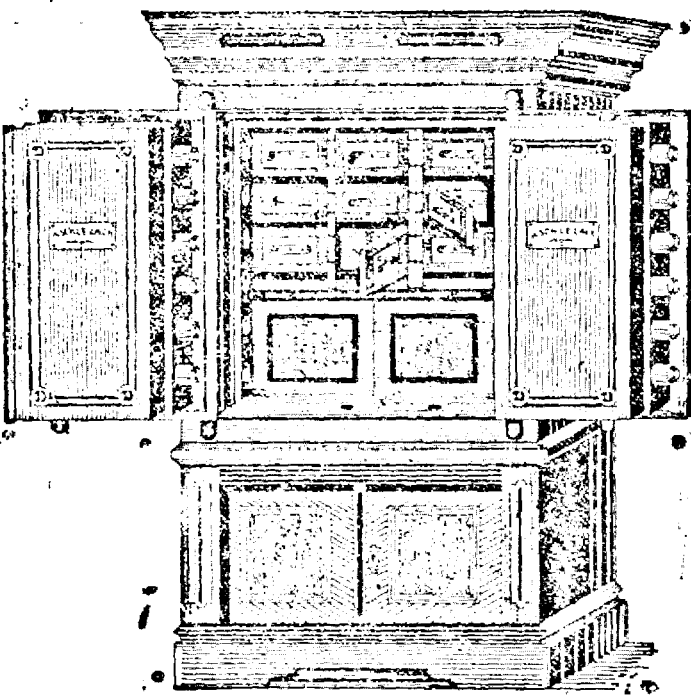
A. SCHLEZACK fabrică de casse
pentru bani și
tesoare în

Sibiu-Nagyszeben, Lederer-g. 2.

Fabrică casse cu sertare din scy-
lolith și asbest incombustibile, recu-
noscute de cele mai bune. Sertare
și casse panțerate sigur din antogen
și thermit, camere panțerate, casse
pentru acte, casete, prese pentru
copiat, lacăte de
siguranță, etc.

Referindu-vă la zia-
rul nostru vi-se tri-
mit prețuri curente
gratuit și porto fr.
Fabricare din ma-
terialcelul mai bun.

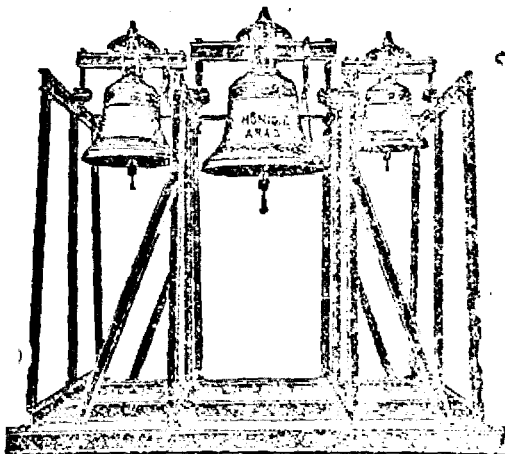

Frideric Hönig

turnătorie, fabrică de
clopote și metal, aran-
jată pe motor de vapor

Arad, Strada Rákoczi No 11—28. — Fondat în anul 1840.

— Premiata în anul 1890 cu cea mai mare medalie de stat.

Cu garanție de mai mulți ani și pe lângă cele mai
favorabile condiții de plătire — recomandă clopotele sale
cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul
că față de orice alte clopote la turnarea unui și aceluiași e
tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30%
la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer
ce se pot învărti și postamente de fer, prin a căror între-
buintare, clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai
mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Reco-
mandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de
fer, ce se poate învărti cum și turnarea din nou a clopo-
telor vechi sau schimbarea lor cu clopote noi pe lângă
o suprasolvire neînsemnată. Clopote mici avem totdeauna
la dispoziție. Liste de prețuri și cu ilustrațiuni la dorință
se trimit gratuit și porto franco.

Wällischhof

stabiliment de hidroterapie și sanatoriu aranjat conform tuturor recerintelor moderne; dietetică după sistemul Dr. Lahmann, (băi de aier, de soare, de abur, de aier cald, de acid carbonic, de oxigen, de radium băi medicinale și electrice, gimnastică etc.) 30 minute depărtare dela Viena în regiune romantică și sănătoasă. Indicat la toate boalele nervoase și cele ale schimbului organic (neurasthenie, histerie, amemie, diabet, diathesă urică, reumatism, boale de stomach și de intestine etc.

Cură de slăbire și îngrășare.

In stabiliment nu se primesc morboși de boale infecțioase și boale psychice.

Posta: Maria-Enzersdorf bei Wien.

Telegrame și telefon: Wällischhof-Giesshübl bei Wien
Cu prospecte și cu detaluri stă la dispoziție direcțiunea și medicul-șef al stabilimentului:

Dr. Marius Sturza.

Birou de informații!!

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui resolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac totfelul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate.
La aviz aștept la gară.

L. OLARIU, Budapest, Lajos-u. 141. III. 19.

O doamnă română ca econoamă

mână caută loc în casa unui preot sau funcționar român văduv sau necăsătorit. — Oferte serioase sunt a se trimite sub adresa »Vlorica 50« Postrestante, Temesvár.

In atenția celor ce zidesc case!

TEODOR CIOBAN
ZIDAR DIPLOMAT ȘI ARHITECT
ARAD, Deák Ferenc-u. 20/a.

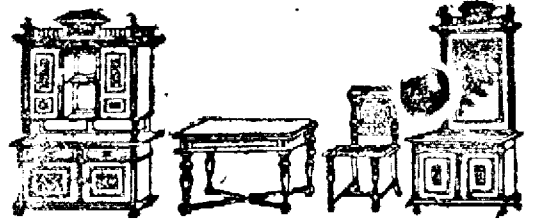
Cu onoare încunoștințez onor. public, că în bransa arhitectonică execut totfelul de întreprinderi de transformări de zidiri vechi, repararea de biserici române și școli, precum și zidirea lor. Cu planuri și bugete servesc la cerere. Comande primesc atât din loc cât și din provincie. Prețurile-s foarte moderate.

Cu stimă: *Teodor Cioban.*

MAGAZIN DE MOBILE

Joan Réthi

timplar artistic pentru edificii și mobile, în Sibiu — N.-szeben, Elisabetg. 20.

Primesc ori-ce lucrări pentru aranjamente de școale, biserici, magazine, birouri și locuințe, deasemenea pentru clădiri, lucrări în cel mai modern stil, pe lângă liferare promptă prețuri moderate și din material uscat. Desemne și proiecte fac grabnic și gratuit.

S'a deschis

Arad, Piața Libertății No

Numai p. fumător

cari cu considerare țin la sănătatea lor dau zilnic câte 1—2 fil. mai mult

Specialitate de club 120 foițe 20

70 „ 12

O cutie de tuburi (100 buci) 70

Marcă de scutire.

Se capătă pretutindenea.

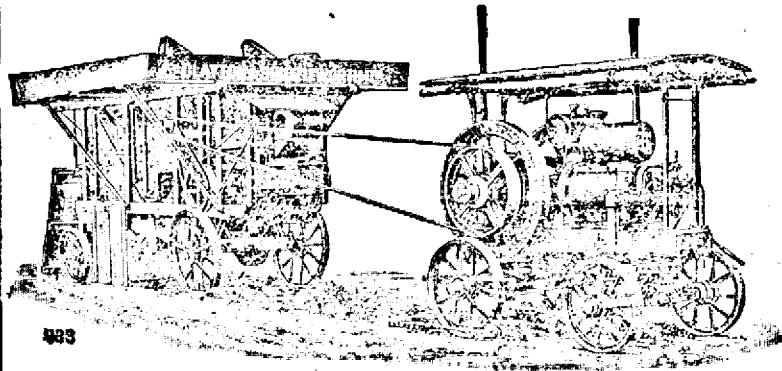
Cine trimite adresa la

Halász Ferencz, Budapest

Strada Nefelets No 4.

primește două cărți gratuite.

La sfaturile medicale, foițele sunt imprimate, dar cu toate acestea au o marcă de scutire și apoi natura fabricantului „MODIAN”

Agentura fabricii de mașini agricole:

Clayton & Suttleworth Ltd.

Motoare cu olei brut.

Tulumbe cu motor cu gaz.

Motoare cu benzină.

Oleiuri de uns.

Mare depozit în CLUJ.

Inspekția inginerului gratuit.

Antepresa agricolă comercială ardeleană
Fr. Oliver Osztián & Comp.
Cluj (Kolozsvár) Ferenc József-ut No 31.
Telegramadr.: Coloniale Kolozsvár.
Telefon interurban No. 934.

Articole specialitate

Cereți prospecturi.

Când creștin pe creștin se ajută pe Dzeu împrumută

In atențiunea stimatei doamne române!

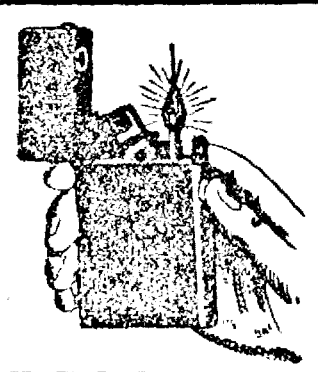
Vă rog, cereți pe o cartă postală mustre din diferite articli de modă și manufactură, diferite stoffe de haine mai moderne pentru costume (englezești și de Zsolna), ciucuri în ori și ce coloare pentru fuste, zefiruri fine, delainuri, grenadinuri, lüstere, satinuri, cretoane, pânză de Leinen pentru haine în toate colorile, șifoane, pânză curată (Rumberger). Cele mai moderne decorații pentru haine, danteluri etc. — Cravate, gulere, cămăși în asortiment bogat.

NICOLAE POPA, * LIPOVA, *
Strada Principală.

Două prăvălii, una de modă și una de manufactură pentru țărani.
Sprijiniți pe comerciantul român!

Serviciu prompt și prețuri moderate.

Prima prăvălie românească în Lipova

Gramofone și plăci, Aprinzători original „Imperator”, lampioane de buzunar

se găsec mai ieftin în marele magazin de fabrică a lui

Tóth József, Szeged, Könyök-u 3.

Vânzare și pe rate.

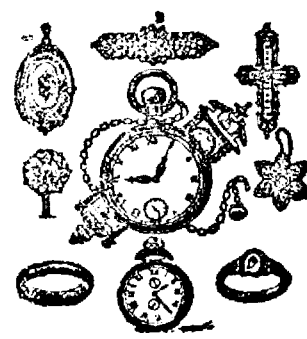
Cereți gratuit prospectul de prețuri. Se caută revanzători.

Frații Weber

lăcătuși pentru edifice și constructori de apaducte
Timișoara-Fabric, Str. Tăvirda 26

Primim orice lucru, ce se ține de branșa aceasta precum și reparaturi anume: stringerea în fer a zidurilor, porți de fer, îngrădiri de morminte, cămine perpetue, vetre de fier (spaherturi) etc. — Luăm spre lucrare construirea de apaducte precum și telefoane de casă și ridicarea parafulgerelor, pe lângă un preț moderat și garanță atât în loc cât și în provincii.

Carol G. Sadler

ciasornicar
giuvaergin
și optic tu

Besterce, Str. Spitalului 23.
(lângă „Hotelul Sahling“).

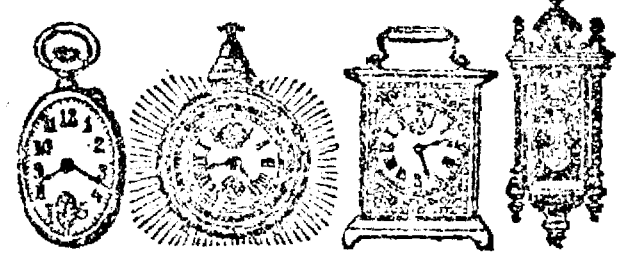
Mare magazin de:

ciasornice de buzunar
din aur argint și din nickel.

Orologe de părete, deșteptătoare și cu pendul.

Articli de aur și argint.
Articlii optici și ochelari de — Ratenow.

Reparările a tot felul de articli în branșa aceasta se efectuează cu conștiințozitate și cu prețuri moderate.

Eugen Lieblich

fotograf

Sibiu — Nagyszeben — Hermanstadt
Erzsébet-u. No 56 (casa proprie).

— Execută toffelul de icoane artistice. —
Platinatipic, icoane simple, mici și până la mărime naturală. Picturi renumite în oleu în toată mărimea, după orice fotografie mică. Fotografierea copiilor executată modern, fotografiere în grup și familie, se știe, că atelierul acesta în privința mărimei este primul. —
Atelierul în timp de iarnă este încălzit, se poate fotografia chiar și pe timp ploios. —
Prețuri moderate. Cu deslusiri servesc.

JUSTAV SCHMIDT

fabrică de ploiere

Sibiu — Hermannstadt, Grosse ring No 3—5
(Palatul Bodencredit).

Recomanda magazinul sau bogat asortat cu cele nouă și mai moderne

ploiere-entoutcas

(cu soare și ploate)

cum și

ploiere

de calitate excelentă

pentru domni și dame.

Comandele se execută prompt și cu punctualitate.

Garanție deplină.

Serviciu prompt.

Carol Tartler, măestru pălărier
Bistriță, Strada Pungarilor No 11.

Pentru pălăriile cari sunt provăzute cu chipul: Marca de scutire, garantez!

P. T.

Prin aceasta Vă încunoștințez, că eu am abzis de a mai fi membru în Societatea primă a fabricii de pălării.

Deci îmi recomand atelierul meu bogat asortat cu toffelul de pălării pe care îl conduc sub firma proprie.

Principiul meu este: bun, solid și cu prețuri remunerate.

Fabricațiune proprie în pălării țărănești.

Cu deosebită stimă:

Carol Tartler,
pălărier.

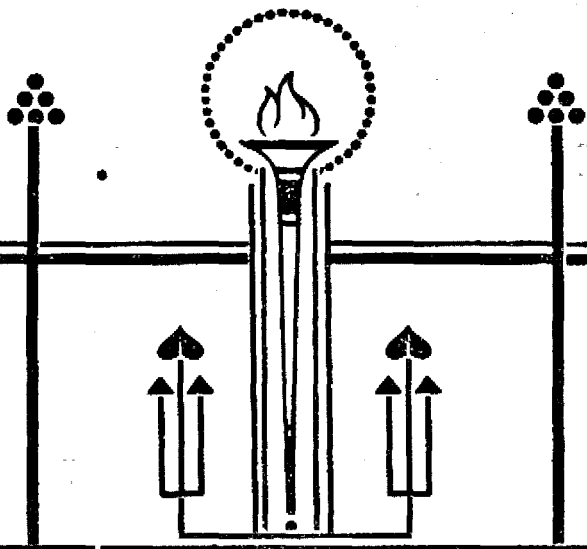
Atelierul și locul de vânzare: Strada Pungarilor No 11.

Telefon p. oraş şi comitat 502.

TRIBUNA

▣ INSTITUT TIPOGRAFIC ▣
▣ NICHIN ŞI CONS. ARAD ▣

Atragem atenţiunea onoratului public românesc asupra Tipografiei noastre care e bogat asortată cu cele mai noi şi moderne litere şi maşini instalate cu motoare electrice, se recomandă pentru tipărirea de foi periodice, cărţi didactice, cărţi literare, tipăriri pentru bănci: registre, acţii, libele de depuneri, libele de plată cum şi toate celelalte blanchete necesare. Bilete de logodnă, de cununie şi de vizită, anunţe funebre, cuverte, afişe, invitaţii, reclame; cu un cuvânt tot ce se ţine de arta tipografică. — Comandele se execută prompt şi conştienţios. Tot aici se pot abona ziarele: »Tribuna« şi »Tribuna Poporului«.

Katona și Staitiu

ingineri diplomați.

Biroul:

Budapesta, VIII., Losonczy-u. 15.

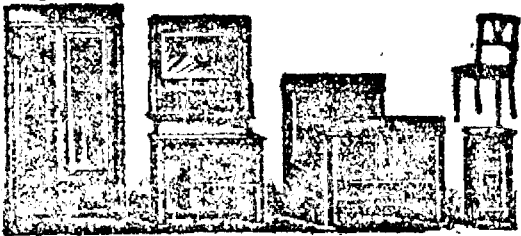
Primește toffelul de lucrări mecanice și tehnice, planuri de instalațiuni de beton, piatră. Preliminări și măsurări de pământ, parcelări și împărțiri. —

Edifică toffelul de lucrări în beton.

Magazin de mobile

KUNSCH ANTAL

tâmplar de edificii și mobile
NAGYENYED, Rozsa-utca.
(Vis-à-vis de casa comitatului.)

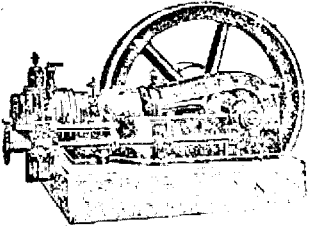
Primește orice lucrări de edificării. Are în depozit aranjamente complete pentru odăi, lucrate în atelierul propriu în cel mai modern stil, dela cele mai ieftine până la cele mai bune, după planuri proprii sau la comandă. — Pentru lucrările mele primesc garanția cea mai extremă. Mare asortiment de mobile de alamă și fier, deasemenea și fotolii.

MOTOARE

ȘI LOGOMOBILE

cu gaz, olei și benzin.

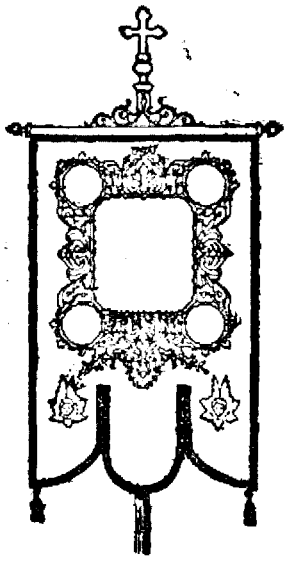
Liferare promptă
Condiții convenabile de plată!
Garanță pe timp îndelungat!

Fabrica de motoare din Drezda
societate pe acții.

Cea mai mare și mai veche fabrică de motoare din Germania.

AGENTURA GENERALĂ PENTRU UNGARIA:
GELLÉRT IGNÁCZ és TÁRSA
BUDAPEST, V., KOHÁRY-UTCA 4
(Alkotmány-utca sarok).

Dipl. de onoare Lovrin 1902

Medalia de aur Timișoara 1891.

SZUBOTHA SANDOR

pregătitor de odăjdii și ajutori bisericești.

Intenșiat la 1888

Telefon pentru comit. și oraș 498.

Liferanțul excel. Sale episcop Dessewffy din Cenad.

TIMIȘOARA-CETATE

în colțul străzii Lonovics și Jenő főherceg, vis-à-vis de hotelul «Hungaria»

Recomandă magazinul său bogat în atențiunea binevotoare atât a preoștelor cât și a acelor, cari voesc să cumpere pentru biserici capele, sau societăți de înmormântare

odăjdii, steaguri, cruci, statue

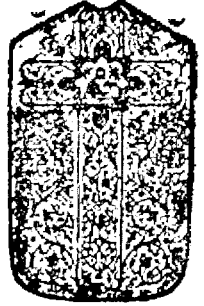
- sau altfel de ajusturi bisericești -

tot astfel marele său asortiment pentru materiale

— necesare la formarea ajustărilor bisericești. —

Pentru liferările mele lau răspunderea.

— Servesc bucuros cu catalog ilustrat. —

Premiat cu medalia cea mare la exp. milenară din Bpesta în 1896.

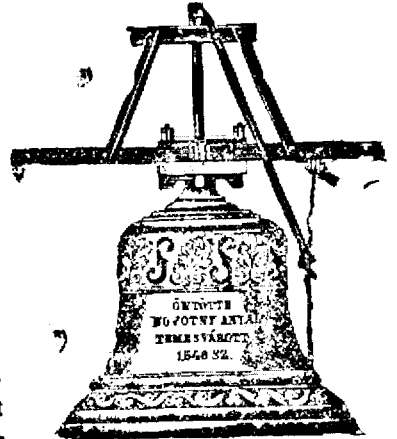
Turnătorla de clopote. — Fabrica de scaune de fer pentru clopote, a lui

ANTONIU NOVOTNY

TIMIȘOARA - FABRIC. -

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor striccate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție, de mai mulți ani provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în ori-ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare. Sunt recomandate CLOPOTELE GĂURITE ventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 klg. este egal în ton cu un clopot de 461 klg. patentat după sistemul vechiu.

Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toate de metal. Proșturi-sarante ilustrate gratis

Institut de pictură bisericească în Sighetul-Maramureșului. (Templomfestészeti Müintézet, Mármaroszigeten).

Cancelaria: Piața Erzsébet-főter No. 11, ușa 18.

Ne angajăm pentru pictarea în stil modern și foarte artistic a internelor bisericilor, icoane pe cerime, fresco, icoane pe altar, altare construite de iconostase, auritură, pictarea icoanelor de iconostas, crucifixe, icoane la încrucișarea drumurilor, pictarea icoanelor sfinte și a ori-ce soiuri de icoane bisericești.

Renovăm foarte frumos iconostase și altare vechi, iar pictarea, abducerea cu marmoră și auritura lor o executăm cu cea mai mare artă și cu prețuri convenabile, — parohiilor mai sărace eventual și pe lângă plățirea în rate.

Examinarea bisericilor, măsurarea, înțelegerea mai amănunțită — la fața locului o facem gratis, cu planuri și prospecte servim cu plăcere.

UZINĂ ASORTATĂ CU

INSTALAȚII ELECTRICE COMPLETE

Pentru mori, fabrici, ferme, etc.

Motoare de olei brut SWIDERSKI

Motoare de München ptu benzină, gaz și gaz condensat.

Mașini electrice M. S. W.

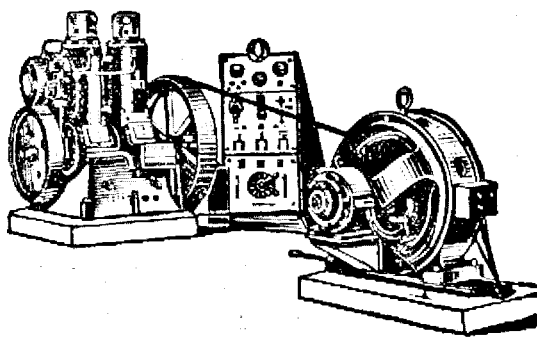
Pompe centrifugale și turbine.

Auspiciile inginerilor și preliminările de spese le pune bucuros la dispoziție.

„ELEKTRA“

soc. pe acții pentru edificarea uzinelor electrice

Budapest, VI., Gyár-u. 11|L Telefon. 84—64.

Se caută
CASSAR

cu practică în ale contabilității la filiala din Cermei a »Cassei de păstrare« din Boroșineu. — Salar anual 1500 coroane. + rentă.

Reflectanții să se adreseze subsemnatului.

Dimitrie Popoviciu,
dir. filialei, Csermő.

Anunț de căsătorie.

Sunt tânăr comerciant, în etate de 25 ani, din lipsa de cunoștință caut prin aceasta o domnișoară din casă bună, sau văduvă tânără de soție, care să dispună și de o avere de 10—12 mii Coroane, spre a putea deschide o prăvălie de modă într'un oraș mai populat din Ungaria. — Doritoarele să se adreseze administrației ziarului »Tribuna«.

Cine împrumută

unui student dela școala superioară de comerț din Lipsca suma de 1500—1700 coroane, în rate lunare, pentru a-și termina studiile începute deja în Germania. — Ofertele să se trimită la administrația ziarului »Tribuna«.

Fondat în anul 1882.

Telefon No. 688.

BRUCKNER LIPOT

tapețier, decorator și fabrică de mobile în

ARAD,

Andrássy-tér, tér palatul Neumann.

(Lângă cofetăria Matzky).

Recomandă mobilele sale propriu pregătite, solide și de o execuție elegantă. *

Pentru camere de dormit dela 190 florini.

NEUSCHLOSZ Sufragerie (prințitor) dela 140 florini.

BUTOR

Garnitură de salon, dela 95 florini.

Prețuri de cumpărare :: convenabile. ::

Se vind exclusiv **MOBILE** din lemn tare și vestit
NEUSCHLOSZ.

Furnisorul asociației căilor ferate ungare.

Atelier de I-u rang.

Mașini dinamice, motoare de benzin, locomobile de benzin, motoare de gaz, instalațiuni pentru mori, automobile de persoane, automobile de transport.

!! Condiții favorabile !!
Catalog franco și gratuit.

Fabrica de automobile, mașini și mori,
= societate pe acții. =

Budapesti gép-, -malom- és automobilgyár r.-t.

Budapest, VI., Váci-ut 141/r

S'A DESCHIS

prăvălia de pardesie de dame

György Menyhért & Co.

Arad, piața Andrássy Nr. 8.

Nr. telefonului 855.

Vis-à-vis de biserica Minorităților.

Nr. telefonului 855.

Mare asortiment în noutăți englezești de cea mai elegantă formă; modele originale în pardesii de dame și domnișoare pe lângă prețuri ieftine, fixe. — Comandele după măsură se execută în timp scurt. — În provincie la cerere se trimit mustre.